

NÉPÜNK

Főszerkesztő: Wasserstrom Sándor

ZSIDÓ HETILAP

Felelős szerkesztő: Leitner Zoltán

Az ígéret földje (Sevuot 5697)

Irta: RISS ARNOLD, budai főrabbi

A halhatatlanság eszméjéből kifaragott a Mózes alakja Sinájhegyén, amikor az Örök Igék a kőtáblára szállnak s ő viszi lefelé váltan, mint két apokaliptikus, mulhatatlan jövődőkbe szálló sólyomszárnyát, — a két táblát.

Viszi lefelé a völgybe, emberek túlekedésére a hegyek irását, az isteni magasságok lángját. Arcán a megdicsőülés ragyogása, a jövődőkbe vetett hitnek fenséges glóriája.

De lejtőn lép lefelé. Messziről feléje kavarog a hétköznapok zivaja, az emberi elvakultság és gonosz indulatok pokoli förtelme.

Az Ur jön lefelé a hegyről s az állat az emberben várja odalenn a mélységben.

S amikor az Ég embere látja a hegy gerincéről az állat-emberek süllyedését, hallania kell rikolló szenvedélyeik őrvongását, paráznságuk káromlásait: rettenetes zuhanás robajlik a lelke mélyén, ideálok, remények törnek össze, arcáról menekül a fénynek glóriája, a két kőtábla, a két villanószárny sólyom két, mázsúlyu teherré válik a vállá fölött, nem bírja tovább, eldobja magát az eddig édes és szent terhet, a két kőtábla szilánkra zúzva hever a hegynek alján... Hiába jöttem én ezekhez. Hiába hozom én ezeket az Irást... Az Isten és állat harcában az emberért, az állat győzött. Hiába álmodom én az ígéret országát, az embernek nem palma és cédrus kell...

És mégis fölmelegy Mózes másodszer is a hegyoromra. Másodszer is a vállára veszi az örök ideálok halhatatlan kőtábláit, lehozza azokat újra az emberek közé, kigyullad fáradt szemeiben újra a próféta tűz, arcán a letörülhetetlen glóriáknak fénye.

Ő maga nem látja meg az ígéret országát, az isteni velés aratását meg nem érheti.

Csak egy litkos, bódító illatú reménység, egy rejtelmes isteni biztatás bontogatja szárnyait a fájdalommal csatalkozásoktól meggyötört szíve mélyén: az ígért országán túl, messze túl van még egy másik ígéret földje is. Oda el fog jutni valamikor...

Vállainkra, Izrael vállaira adta az Isten ősidők magaslatain az ő világoknak üzenő mennyei kőtábláit. Az emberiség Mózesévé tett meg bennünket. A kőtábláinkba bevéselt: igazság, emberség, erkölcs, szeretet. A kőtábláinkat minden emberek szent örökségévé adta az Ur. Magunknak semmi egyebet földi javakból nem kívántunk, csak egy kicsiny földrészt az apák ősi örökében, ahol emberhez méltó nyugalomban, verejtékes homlokkal bár, élhessünk hivatalunknak.

S botorkálunk a reánk rakott isteni üzenetekkel lefelé a hegyoromról, az emberek közé. Az apák földje nem lehetett sokáig a zartalan birtokunk. Összetörték a templomunkat, széjjelzúzták földi nyugalmunkat.

Talán magunk is sokszor méltatlanokká váltunk az Isten üzeneteinek a hordozására. A pusztai bábohajlongó Izraelnek egy porszita lelkünkbe szorult. De hallatlan és halhatatlan megpróbáltatások tűzkallanában mé-

gis mi adtuk prófétákat a világnak, zsoldárokat az emberiségnek, apostolokat a népeknek, nagy gondolkozókat és nagy hárfásokat a földnek. Előbbre vittük a világot. Mózesévé lettünk a föld népeinek.

S vittük, vittük lelkendezve lefelé a völgybe az Irást. És százszor és százszor az volt a végzetünk: lenni a mélységben báloány-fertőzés, gyűlölet-örvongés, sátánok tánca, fajok egymásra támadása.

Hányszor lett sorsunk a Mózes mesterünk végzete: ledobni a vállainkról azt az isteni terhet, a mi kőtábláinkat. Nem ezeknek való! Nem állati paták taposására termelt. Kihullott ájultan a kezeinkből, széjjelzúzódtak a völgy-mélységek alantasságaiban.

És újra, meg újra visszavánszorogtunk a hegy fokára. Újra, meg újra megpéste számunkra az Isten a mi halhatatlan kőtábláink üzeneteit. Újra belésikoltottuk a világba: emberiség, igazság, szeretet...

És ha nem akarták meghallani a mi sikló szavunkat, ha százszor is rátapostak a mi kőtábláinkra és újra meg újra kétségbe akarják

is vonni mindazt az értéket, amit a kőtábláink szellemével tudományban, művészetben, országokat fölvirágoztató munkásságban, halhatatlanságra alkottunk: Mózes mesterünk tanít meg bennünket hinni az isteni irásunk föltámadásában.

S mikor kergető indulat hajlja az Isten népét az ígéret országa felé, a mi minden testvéri szeretetünk azok felé száll, akik hontalan keserűségben dolgoznak azon, hogy végre-olahára legyen egy szent földrész, ahol az embertelenség üzőttjei megpihenhessenek, ahol a hajszolt zsidó lélek nyugóhelyet talál.

Vállainkra vesszük újra a Sináj vállában, tűzben született szent terhet. Összetörték, de mi haláláig, halálon túl föl nem adjuk az egykori győzelmébe vetett hitünket. Magunk tán nem láthatjuk meg az ígért földjét, de jönni fog, jönni kell kornak, amikor meghal az állat az emberben.

Halljuk a sejte'nes, messiási szót az összetört szíveink mélyén: az ígéret országán túl, messze túl van még egy másik ígéret földje is.

Prófétaálmódók országa. Szent birodalom. Ahol a kőtáblák föltámadnak. Ahol emberré lesz a most még csak embernek csufolt állat. Ahol minden szemben kigyullad majd a Sináj lángja halhatatlanul, hervadhatatlanul.

Meghalt a munkácsi főrabbi

Lapzártakor kapjuk a megrendítő hírt, hogy Spira Lázár munkácsi főrabbi szerdára virradó éjszaka váratlanul elhunyt. A nagybeteg főrabbi állapota az utóbbi időben kissé megjavult és hívei már remélték, hogy rövidesen teljesen felépül betegségéből.

A gyászhir órák alatt befutotta az egész világot, mert a rádióállomások is közölték a főrabbi elhunytát. A szentéletű főrabbi hívei

messzi országból is özönlöttek Munkács felé, hogy utolsó kegyeletüket lerójják a főrabbi temetésén. A temetés szerda délután 5 órakor fejt le.

Spira Lázár munkácsi főrabbi zel. halálának körülményeire és temetésének lefolyására legközelebbi számunkban részletesen visszatérünk.

Hétszáz certifikátot ad ki havonta a palesztinai kormány

Jeruzsálem. — Az eddigi gyakorlattal ellentétben, amikor is félévenként adták ki a certifikátokat, mostantól új rendszer lép életbe, mert havonként adják ki a bevándorlási engedélyeket. Áprilistől októberig terjedő félévre összesen 4200 engedélyt adnak ki a Jewish Agency által kért 11.000

helyett. Az engedélyezés, még ilyen redukált formában is, óriási felháborodást keltett az arabok körében, viszont a zsidóság is elégedetlen, mivel a palesztinai gazdasági élet jelenlegi tempója nagyobb bevándorlási kvótát igényel.

Gróf Bethlen István volt magyar miniszterelnök parlamenti beszéde a zsidókérdésről

Budapest. — A magyar képviselőházban gróf Bethlen István nagy beszédet tartott a költségvetési vita során. A zsidókérdéssel kapcsolatosan is nyilatkozott és a következőket mondotta:

— Zsidókérdés van. Annak ellenére létezik a kérdés, hogy a törvény előtti egyenlőséget elismerjük. Szociális kérdés is van, annak ellenére, hogy fennáll a törvény elő-

tti egyenlőség. Mintegy ötven-hatvan év alatt Galiciából nagyobb tömegek vándoroltak be az országba és új ipart és kereskedelmet, új vállalkozásokat teremtettek. Még kell állapítani, hogy ezeknek az elemeknek munkája hasznos volt, viszont kiszorították e téren a keresztényeket a vezető pozíciókból. Káros a hitleri forma és káros a bojkott-hirdetés is, mert a külföld felé elveszítene Magyarország a szimpátiáját.

Ahol előbb kezdték de korábban is fejezték be a zsidóüldözést

Oroszlánszívű Richard pogromos trónralépésétől - a demokratikus VI. György király koronázásáig

A „Népünk” eredeti riportsorozata

I.

London. — Amikor e sorokat írjuk, Anglia koronáz. Ott van a „Coronation stone” vagyis a „Koronázó kő”, amelyet a Westminster apátságban tartanak. A rege szerint ezt használta Jákób ősapánk párnának, amikor az Örökkévaló ama álmot bocsájtotta rá. Ezt a követ Salamon király a templom falába illesztette be. A templom rusztulása után más kincsekkel együtt hajóra tették és nyugat felé menekültek vele. Cornwall volt a végcél, de hajótörést szenvedtek és Irland partjaira vetődtek. Sikerült a követ is megmenteni. A legenda szerint egy Juda-házbeli hercegnő is volt a menekültek között. A zsidó hercegnőt azután az ország „chieftain”-ja (fejedelme) vette feleségül, amikor is ez a kő szolgált szimbolumként a koronázási aktusnál. Ebből a családból származott a legenda szerint Nagy-Britannia jelenlegi uralkodócsaládja, kinek egyik sarját most koronázzák királlyá.

De van más legenda is a zsidók és angolok kapcsolatáról.

LEGENDA SALAMON KIRÁLY IDEJÉBŐL

Albert M. Hyamson „A history of the Jews in England” című művében írja, hogy az angolok szeretik a zsidóktól származtatni magukat. Illetőleg ezzel a fajjal való rokonságukról legendás történelmi elképzeléseik vannak. Így szerintük már Salamon király idejében megjelentek a zsidók a brit szigetekre, ahol ideiglenes, vagy állandó gyarmatokat alapítottak. Legnagyobb valószínűség szerint ama Tarsish, amely felé Salamon király alattvalói igyekeztek, a mai Spanyolországban volt, viszont ezek a merész hajósok föníciaiak, tyrusiak, zsidók átmentek a Gibraltáron is, ahol az ókori felfogás szerint a világ vége volt. Cornwall volt céljuk, ahol onszükségletüket fedezhették.

E szerint a Britannia szó is héberből ered, ami azt jelenti föníciaiak nyelvén Bérát Arach, azaz „ön országa”. Van Cornwallban Marazion (Zion keserősége) és Market Jew elnevezésű helység is.

Julius Cézár idejében pedig az ő hadseregének zsidó tagjai is elkerülhettek Britanniába és Jeruzsálem pusztulása után zsidók ide is eljutottak, hogy a szétszóratták keserű kenyerét egyék.

HONNAN KEZDŐDNEK TÖRTÉNETI OKMÁNYOK AZ ANGOL ZSIDÓK LETELEPEDÉSÉT ILLETŐLEG?

Canterbury Teodore nevű érseke a rendes időszámítás 669-ik évében egy „Liber Poenitentialis” iratában említést tesz zsidókról, akikkel kapcsolatosan megtiltja a keresztényeknek, hogy velük üzleteket köszenek, vagy hogy keresztény rabszolgákat foglalkoztathassanak. Ez már olyan dokumentum, amely nem a legendák birodalmába tartozik, hanem történelmi tény, tehát 1300 évre visszamenőleg hitelesen kimutatható, hogy zsidók laktak Anglia területén.

Ujabb adataink nincsenek, mindaddig, amíg 1066-ban és az ezt követő időkben Hódító Vilmos és utódai üldözni kezdték a zsidókat. Akkor indultak meg a kereszties hadjáratok. Kereskedéssel foglalkoztak, amely foglalkozást legügyesebben még Angliában is zsidók folytathatták. I. Henrik király (1100—1135) külön privilégiumokban biztosította a zsidók jogait. Az első norman királyok alatt is külön védelem alatt állot-

tak a zsidók, amíg az egyház nem sokallotta meg befolyásukat és csorbítani akarta hatalmukat. Ezáltal helyzetük nehezebbé vált. Végül helyzetük teljességgel tarthatatlan lett és kiűzték őket Anglia területéről. 1144-ben vérvádat emeltek a zsidók ellen, a történelem tanúsága szerint talán az első vérvád mese, amelyet azután követték a többi hasonló gyanúsítások. A vérvád oka, amint-hogy azóta is mindég, egyes zsidók szellemi fölénye, hatalma és befolyása. A történelem szerint a XII. században egy Aron Lincoln nevű zsidó óriási vagyonra tett szert, ami a nép irigységét felkeltette. Bár a zsidók hatalmas összegeket adtak, hogy abból katedrálisokat emeljenek, bár a hercegi kastélyok építését is pénzüikkel támogatták, a gyűlölet nem csökkent. Egy Joke Gloucesteri nevű zsidó 1170-ben Strongbows Richardnak olyan anyagi lehetőségeket nyújtott, hogy módjában volt hadjáratot indítani Írország ellen, amelyet meg is hódított.

OROSZLANSZIVŰ RICHARD KORONÁZASA IDEJÉN POGROM VOLT LONDONBAN

Londonban a Westminster apátság területén súlyos támadás érte a zsidókat, amikor is 1189-ben oroszlánszívű Richard trónfoglalásakor, orlénsi Jakab nevű rabbi és a yorki Benedikt nevű zsidó, akik a koronázásra jöttek Londonba, a zavargások áldozatai lettek.

Oroszlánszívű Richard igyekezett védeni a zsidókat, de üldözésük más ország-részekre is kiterjedt. Josk zsidó fiának, Izsáknak Richard király védelmi pátenst adott ki, de amikor a kereszties hadjáratba indult, a zsidóüldözések még intenzívebbek lettek. Legnagyobb szerencsétlenség akkor volt, amikor a yorki zsidókat lemészárolták. Még ma is megvannak annak a toronynak romjai, amely a királyi kastély egy részét alkották s amikor odamenekültek a zsidók, a tömeg felkereste őket és valamennyit lemészárolta. Ez 1190-ben történt. A zsidók megöletése a király kincstárában súlyos károkat okozott, úgyannyira, hogy az anyagi veszteségek pótlására kénytelen volt egy Exchequer of Jews-t alapítani, amely ezentúl pótolni volt kénytelen a zsidók megöletése révén hiányzó összegeket. Ezzel kapcsolatosan működött egy Presbyter Judaeorum, amelyet a király életfogytiglanra nevezett ki.

1201-ben Földnélküli János király 4000 arany ellenében védelmi levelet adott nekik, de tíz évvel később megváltozott a király jóakarata a zsidókkal szemben, 66.000 aranyat követelt a zsidóktól és egy bizonyos Ábrahám nevűtől úgy vett el 10.000 aranyat, hogy hét napon át, naponta egy-egy fogát húzatta ki.

Az 1215-ben kiadott Magna Charta, amely az angol alkotmány alapja, szintén hozott zsidókat nyomorító szabályokat. Megszigorították a zsidók költözködési jogát, ravnokokat állítottak fel és III. Richard alatt (1216—1272) a zsidók lakhatási engedélyét vizsgálták felül és végül a zsidóknak egy jelvényt kellett viselni, amely kezdetben azt a célt szolgálta, hogy védje őket, de később az üldözés eszköze lett.

III. Richard 1241-ben Worcesterben egy zsidó parlamentet hívott össze, amelyben a király és a zsidók érdekeit kellett megvitatni. Amikor a zsidók összegyűltek, kiderült, hogy első köteleességüké tették, hogy 20.000 aranyat adjanak a királynak. Rögtön

le is fogták a delegátusokat, sőt családtagjaikat is, s addig nem bocsájtották szabadon, amíg elő nem adták a pénzt. A yorki Arontól külön 32.000 aranyat erőszakolt ki a király. Közben állandóan vérvád mesékkel is üldözték őket. 1230-ban Norwichban, 1244-ben Londonban és 1255-ben Lincolnban voltak ilyen vérvádak.

I. Edward alatt jelent meg az új törvény, a „Statutum Judaism”, amelyet 1275-ben fogadott el a parlament, amelyben megtiltják a zsidók kamatszedeési jogát.

Ügylátszik, hogy a zsidók maguk is boldogan vették tudomásul, amikor agyonkinozva megkapták a parancsot 1290-ben, hogy hagyják el az angol földet, mert tovább őket sem a király, sem a nemesség, de a nép sem tűrte. Akkoriban 16.000 zsidó hagyta el Anglia területét és ezután 366 évig, tehát 1656-ig nem volt nagyobb zsidó letelepedés Anglia területén, csak elvétve akadt egy-egy jelentősebb zsidó, aki ujra ki mert kötni a szigetország kikötőiben.

Rendkívül érdekes korszak zárult le ezzel az angol zsidóság történelmében és érdekesnek tartjuk részletesen ismertetni az itteni zsidóság történelmét, azzal kapcsolatban, hogy ujra királyt koronázott a britt birodalom. Eddig a legendák korából vett idő-kön kezdtük és folytattuk az első kiűzésig, legközelebb folytatni fogjuk, attól az időtől napjainkig.

Lesz-e orth. Központi Irodai kongresszus — vagy nem lesz?

Hirtelen elhallgattak a hírek Cluj felől, ami az orth. központi Iroda újabb, miniszterileg előirt kongresszusát illeti. Értesülésünk szerint ez a csendesség arra vezethető vissza, hogy a chassid-irányzat vezérférfiai úgy vélik, hogy jobb volna, ha nem tartanák meg az új kongresszust, mivel az rendkívül sok fáradságba és pénzbe kerülne a hitközségeknek és delegátusoknak. Helyesebbnek vélik, ha intervenálnának az illetékes miniszteriumnál oly értelemben, hogy hagyja jóvá az eddigi határozatokat és a választást.

Bizonyos szempontból igaz is van ennek a felfogásnak, mert ami az áskénáz korifeusok harci-készségét illeti, valóban nem történnék absolute semmi más, mint nagyobb viták után elfogadnák a jelentégi status-quot. Ha volna kellő iniciativa bizonyos körökben, akkor valóban szükség volna egy újabb kongresszusra, de így — jobb, ha a miniszter jóváhagyná azt, ami most van!

A „Hindenburg” zuhanása

Ha szemiorgatással akarnánk a dolgot kezelni, azt mondanánk, mélyen megrendített bennünket a német óriásléghajó égése és utasainak tűzhalála. Nem is tagadjuk, hogy van bennünk zsidókban jókora adag együttérzés felebarátainkkal szemben. Minden ember szerencsétlensége szívünkbe nyilalást okoz, de most az egyszer nem tudunk a legmélyebb részvét hangján megemlékezni erről a szerencsétlenségről.

Miért? — kérdezhetjük magunktól, hát nem-e szerencsétlen halandó emberek tragédiája játszódott le és nem-e a XX. század ragyogó technikájának egyik mesteralkotása lett a megsemmisülés martaléka?

De igen. Mindkettő igaz. Csakhogy hirtelen eszünkbe jut pár kis körülmény. Az egyik: hogy a németországi kórházakból a szülő szerencsétlen zsidó betegeket kikergetik, hogy az aggodat az utcára teszik, hogy a tízéves zsidógyerek számára sincs kegyelem, hogy a sírjukban nyugvó halottnak sem bocsájtanak meg. Nincs kegyelem a zsidónak, pusztulnia kell és még haló poraiban sem bocsájtják meg neki azt, amiről születése pillanatában sem tehetett: hogy zsidónak született.

Nyafogjunk, elmélkedjünk, nyöszörögjünk humanizmusról, emberszeretetről, a humanista és liberális világrend összes frázisait puffogtassuk el, amikor a németek között számunkra nincs kegyelem. Amikor a német technika hatalmas teljesítményének állították be a merev rendszerű léghajót, holott egy zágrábi Schwartz nevű zsidó ember eszméje volt, amit pénz hiányában nem tudott megvalósítani és Zeppelin gróf, a német hadsereg korlátlan segítségével teremtett meg.

S ha lelkiismeretünk mindezek dacára fellázadna a cinizmus láttára, amit érünk a lakehursti szerencsétlenséggel kapcsolatban, akkor gondoljunk csak arra, hogy ha nekünk volna egy Tel-Aviv nevű hasonlóan hatalmas léghajónk és az 100 zsidóval lezuhanna, mit írna a „Stürmer” vagy a „Völkischer Beobachter”? A kalmár zsidó szellem maffiája megmutatta a világnak, hogy nem tud semmit, csak a bolsevista forradalmat előkészíteni. A rombolás szelleme nyilatkozott meg a Telaviv léghajó szerencsétlensége alkalmából. Mert a zsidó nem tud építeni, csak rombolni, mert a pusztítás szelleme uralkodik bennük és felettük. Különb is 100 zsidóval kevesebb ezen a földön, nincs rajtuk mit sajnálni, inkább örvendjünk pusztulásukon.

Igy írnának a német lapok, ... de egyelőre zsidó léghajó-nincs és a „Hindenburg” a szakemberek eltávolításával, a pártemberek protekcionizmusa miatt pusztult el, amint-hogy minden elpusztul, amit nem megértéssel és szakértelemmel kormányoznak.

A numeruszok világa

Egy timisoarai német ujság került kezünkbe. Ebben a számban a német ügyvédek egy hivatalos tiltakozását olvassuk. Nem mond egyebet, mint azt, hogy a XX. században nem lehet egyes embereket, fajokat elnyomni azért, mert nem az ország uralkodó nemzetéhez tartoznak. Az alkotmányra s a nemzetközi megállapodásokra hivatkoznak, amelyek nem engedik, hogy ilyen törvényeket hozzanak — a német fajhoz tartozók ellen. Jól beszél a „Temesvarer Zeitung”. Helyesen beszél. De itt állunk meg egy szóra. Ez a tiltakozás mindenkinek jól áll, csak nekik nem. Mert ha az a banati

vagy szászvidéki ügyvéd elmegey Németországba, ott láthatja virulni azt az elvet, amelyet „klasszikus” magasságokba emelt a népi szellem. Epen azoknak a „fajtársák”nak szelleme, akikhez különben tartozódnak tartja magát a timisoarai német ügyvéd is. Nekik igazán nem áll jól ez a szellem. Mert így legalább érezhetik, mit jelent példának okáért zsidó ügyvédnek lenni Németországban.

Nekik nincs joguk tiltakozni a numerosok ellen. Sőt, nekik „gönnölnünk”, hogy vergődjenek az arányszámok zátonyai között, mert addig egyetlen jóllakott sem tudja, mi az éhesnek lenni, míg meg nem próbálja. Sovány vigasz ez számunkra, de mégis csak elgondolkoztató, hogy „épen ők” tiltakoznak a jogfosztások ellen, akik klasszikus hirdetői és megalkotói ennek az embertelen, kultúraellenes elvnek.

Igaz viszont az is, hogy ha hipokrizist kell tanulni, azért sem kell a szomszédba menjenek. Olvassák csak el dr. Ley-nek, a munkafrent németországi vezérének legutóbbi nyilatkozatát. Magasztalja a mai Németország szépségeit és beleakarja szüggérálni a német munkásba, hogy most, amikor meg sem mukkanhat, most, amikor formálisan éheznie kell, a földi paradicsomot nyújtja neki a nácizmus. S egyuttal a zsidókérdésre is kitér dr. Ley és azt mondja:

„A zsidókat arra választotta ki a sors, hogy a népek gyilkosa legyen. Példa erre a 170 milliós orosz nép, amelyet a zsidók szipolyoznak ki. Spanyolországot is uralmuk alá akarják hajtani.”

Ezt hazudja a munkások náci vezére, holott jól tudja, mennyire hazug minden szava. Uglátszik, egy kissé hülyének nézi a német munkásságot, ha feltételezi róluk, hogy mindezt „beveszik”. Csak azért, hogy a junkerek profitja az égig nőjön, akiknek

Orthodox kóser vendéglő Párisban!

A párisi világkiállítás látogatóinak figyelmébe ajánljuk

Harimann Simon orth. kóser vendéglőjét **Paris**
Ardeali konyha, szolid árak! 4-e. Rue Ferd. Duval 19.

Sevuoti eljegyzés

Reb Mordche Léb Kalácsos, a szerdahelyi zsidó hitközség elnöke, olyan magasan hordta a fejét, hogy — mint a hitközség humoristái mondták, — valahányszor elment az erov alatt, belebítottle az orrát a drótlába. A komoly böné tajrók pedig azt mondták, hogy reb Mordche Léb Kalácsosnak hiába köli a lelkére a peerek: möajd möajd hevű sfál rüäch, hogy nagyon, de nagyon alázatos légy, mert reb Mordche Lébnél rátartibb ember hét vármegye hitközségeiben sem található, s ehhez megint a humoristák: mit hét vármegye, s semmi; mi-Dan ad Bér Sová nincsfuvalkocottabb ember, mint reb Mordche Léb.

Sok mindenre volt büszke az elnök ur, annyi sokra kérem, hogy a szerdahelyi humoristák a gödebeli „dajénü” mintájára egy lokális dajénüt költöttek. — Ha csak huszezer forintja kamatozna a takarékbán és nem volna legnagyobb részvényese is: dajénü, akkor is gögös ember volna reb Mordche Léb; ha csak legnagyobb részvényese volna és nem egyuttal felügyelőbizottsági elnöke is, dajénü; ha csak felügyelőbizottsági elnök volna és nem volna egy szép eladó lánya is: dajénü s ha csak egy szép eladó lánya volna és nem volna hitközségi elnök is: dajénü. (De a kámoh málausz tájpausz lároshákolhol olénü senki sem tette ez elé a dajénü elé, mert reb Mordche Léb Kalácsos meg lehetőszen szükmarku ember volt).

A lokális dajénünek ebből a sorrendjéből kitaláljuk, hogy reb Mordche Léb Kalácsos az ő roshakól-ságára volt a legbüszkébb. Ami a gödebeli dajénüben a „bész hábchiroh”, az ő nála leháveid a ros-

lakólság volt. S ahogy a hajdani zsidó királyok úgy beszéltek magukról s úgy irtak alá minden okmányt: áni hámeelech, én, a király, úgy reb Mordche Léb Kalácsos — másodsor is leháveid — csak úgy beszélt magáról: én, a hitközség elnöke. Itt valamely bálbósszal diskurált, a nyomatek kedvéért minden véleménynyilvánítását úgy kezdte, hogy: én, a hitközség elnöke és akár mázl tovos levelet irt, akár vizasztáló levelet valamely rokonnak, az aláírás nem a szokásos: hákóton Léb Mordche ben Efrájim volt — mert hatvan évvel ezelőtt még héber nyelven leveleztek egymással a tanultabb zsidók — hanem: Mordche Léb Kalácsos, rajs dekille kodajsoh Szerdahely.

És ennek a rátartli „puree” embernek szépséges leányát nagyon szerette egy szegény ifju böcher. Silberfeld Mózesnek hitták, egy korán elhalt dajónnak a fia és reb Aron Smül rabbi jesivájának büszkesége és disze volt. Alapos tudásáról maga a mestere, a nagyhirü rabbi Aron Smül is a legpazarabb elismeréssel szokott beszélni.

De hát mit válaszolt reb Mordche Léb a fiu egyik rokonának, aki tapogatózott nála, vajjon hozzáadná-e a leányát Mózeshez? Előbb nevetett és csak azután válaszolt. — Mit gondol, reb Chájim — felelte — hogy én, a hitközség elnöke, hozzáadnám a lányomat?! Én, a hitközség elnöke, külön embert akarok a lányomnak. Gazdag is legyen, valaki is legyen: a Kszáz Szajfer fiát „beszélje” a lányomnak reb Chájim.

Ez a visszautasító válasz iszrúchág peszách napján adatott és már néhány nappal ezután úgy vette észre rabbi Aron Smül, hogy Mózes, az ő szemefénye, nagyon szomorú.

— Valami bajod van, Majse? tudakolta meg

szeretettel a rabbi, de Silberfeld Mózes kitérően válaszolt a kérdésre. Rebbelében — felelte — a szfirében vagyunk és engem elszomorít a visszaemlékezés, hogy rabbi Akiva tanítványait a szfire ezen heteiben ezerszáma ragadta a pestis.

— No, ha emiatt szomorkodsz, fiam — jegyezte meg szeliden a rebbe — akkor nem mondom, hogy verd ki a fejedből. Akkor csakugyan sok zsidó élet pusztult el.

De elmúlt Lág beajmer és mert úgy látta a rebbe, hogy Mózes még mindig nagyon levert, megint csak faggatni kezdte. — Te, Majse — mondta — nagyon jól tudod, hogy Lág beajmer napján megszűnt a pestis, de te mégis és még mindig olyan bánatos vagy, mintha most volnál apád után a slajsimban. Ne titkolózz előttem, legyen bizalmas hozzám, Majse; mondd el, mi a bajod, hátha segíthetek?

És Silberfeld Mózes elmondta a rebbének, hogy őt mi bántja. Tudja, hogy a leány nagyon szivesen venné, ha őhozzá adná az atyja, de az a gögös reb Mordche Léb ...

— Magától a lánytól tudta meg, hogy szivel? — kérdezte szigoruan a rebbe. — Beszéltem vele, kérdezted és ő válaszolt?

— Chász vesólem! — ijedezett a fiu. — Nővéremtől tudtam meg, aki bizalmas jóbarátja a leánynak.

— Akkor fel a fejjel, Majse — felelte szelid mosolygással a rebbe. — Souajs után, im jircé hásem, megtarthatod eljegyzésedet a leánnyal.

Ez a beszélgetés Lág beajmer után való harmadik napon folyt le, a rákövetkező szombaton pedig szerdahelyi rófságának tizedik évét töltötte be akkor rabbi Aron Smül, tömegesen jöttek hozzá

hü szolgálja Hitler épen úgy mint Ley dr is, a német munkafront vezetője.

Hipokrizis, hazugság minden vonalon... ez a mai kurzus a Rajna mentén, de amikor más országban akarnak hasonló metódusokat alkalmazni, akkor megváltozik a szemforgatók jelszava, mert akkor hátukon érzik az ostorsuhintást, amelyet Németországban ők tartanak a kezükben, hogy le és agyonsujsjanak vele néhány százezer szerencsétlen zsidót...

Eger... erger-berger...

A pesti lapok érdekes esetet irtak meg a napokban. Petneházy Antal államtitkár Egerben volt hivatalos körúton. A szemle után az előkelő államtitkár betért a legelőkelőbb egri vendéglőbe és mulatni kezdett. Amolyan szép, „magyaros” mulatság volt. Jó egri bikavér és cigányzene mellett mulatott a társaság. Petneházy államtitkár kitűnő hangulatban volt és arra kérte a cigányprimást, hogy játssza el az „erger-berger”-t. Az államtitkár ur elhuzatta jópárszor ezt a gyönyörű nótát. — amely nem mond sem többet, sem kevesebbet, mint azt, hogy:

.... minden zsidó gazember...

Furcsa, hogy egy kis jó egri bikavér mennyire megváltoztatja az emberek „világnézetét” is. Ez a budapesti Petneházy államtitkár nem egy „am hoorec”. Oltasóink közül azok, akiknek nem rossz a memóriájuk, emlékeznek még, hogy nem is olyan régen, ugyancsak Petneházy államtitkár nyilatkozott a zsidóságról alkotott véleményéről. Így többek között azt mondta, hogy sajnálta diákkorában, hogy nem tudott héberül. De később jól megtanult. Majd azt is mondta, hogy a világháború alatt Bukovinában és Keletgaliaciában szolgált és ott megismerte és megszerette a zsidó lakosságot. (Oh, azok a „galiciaiak” nem is olyan rémesek közelről). Azután 1921-ben intenzívben kezdte tanulni a hébert, egy ardeali rabbi oktatóval. Megismerte a Szentírást. Azután beszélt a vizsnitzi rabbi-ról, aki mellett élt a háború idején. Nagyszerű meleg szavakat mondott róla. Azután meg a hős zsidó katonákról beszélt. Különösen egy Weisz Árpád nevű igen derék katonáról mondott dicséret szavakat. Szépzengésű költői

a bálbátim és halmozták el szeretetük javaival; Isten áldását kívánták további működésére és erői, egészségét, eredményes hosszú életet.

Mincha után jöttek a nagyfejűek, a rasekól, a tüvekól, a chevra kadisa-gábbe, a pénztárosok, el-lenörök, a hitközségi választmány tagjai. Elsőnek persze reb Mordche Léb Kalácsos üdvözölte a rabbit: én, a hitközség elnöke... de a rebbe csak bölintett a fejével, válasza nem volt egy szónyi sem, ami annál jobban konsternálta az elnököt, mert az utána felszólaló chevra kadisa-gábbénak melegen megrázta a kezét és hálással megköszönte a figyelmét. Ugyanígy tett a többivel is; a hitközségi választmány legjelentékesebb tagjához is volt néhány szóból jött jó szava és mikor az utolsó felszólaló után megint a rasekól kezdte: — Én, a hitközség elnöke, összegezve az eddigi beszédeket... a rabbi megint néma maradt és nem nyújtotta kezét reb Mordchenak.

Az asztalon borok voltak és négy-öt nagy tálcán mindenféle sütemény. A rabbi házibóchere töltötte meg a poharakat és a rebbe egy általános „machts bróche, rabbojszáj” után megfogta a maga poharát, odaköszöntött a tüvekólnak: lechájim, reb Nózse, oda a chevra kadisa-gábbénak: lechájim, reb Biniómen, oda ennek is, annak is, csak éppen ez a köszöntés: lechájim, reb Mordche Léb, nem jött ki a száján, de egyszer sem.

Ami a gögös reb Mordche Lébre úgy hatott, mint egy tisztességes, kiadós fejbeütés.

Egész éjszaka nem aludt; másnap délelőtt, a slaise jómé hákbóló első napja volt, elment a rabbihoz és megkérdezte: — Mit vétettem, rebbelében, hogy tegnap velem olyan rosszul bánt?

A rabbi nem mondta, hogy mit vétett, csak

nyelv a héber — mondotta Petneházy államtitkár néhány hónappal ezelőtt. És micsoda hirtelen fordulat Egerben. Elfelejtette a hébert, meg a vizsnitzi, meg a derék katonákat, mert odajött a cigány a vonóval, mellé egy kis borocska és — kijött a tatár, illetőleg az ergerberger... meg a minden zsidó gazember.

Vallásos zsidó diákok tragédiája - a zsidó iskolában

Furcsa és bizonyos szempontból medőbentő levelet kaptunk Timisoaráról. Az illető nem akarja megnevezni magát, de kijelenti, hogy levelének minden soráért helytáll. De talán minden kommentálás helyett álljon itt maga a levél:

Fájó szívvel olvastam a „Népiünk” két héttel ezelőtti számában a zsidó gyermekek tragédiájáról, amely azáltal következik be, hogy a nemzsidó iskolákban mennyire lelkiismereti kényszerrel alkalmaznak a szombati íráskényszerrel kapcsolatosan.

Ez a feljajdulás készített engem arra, — mint zsidó szülőt — hogy megkérdezzem: hol keressünk orvoslást mi zsidó szülők, akiknek gyermekei zsidó iskolába járnak, mert hiszen ott sem respektálják az alapvető zsidó törvényeket. Legalább is nálunk Timisoarán nem.

Példa erre: leányom, a zsidó gimnázium második osztályába jár. A napokban parancsot kaptak a tanárnőjüktől, hogy menjenek el a katolikus templomba és irjanak az ott létottakról dolgot. Kértem: hogy szabad ilyenek egy zsidó iskolában előfordulni, holott vallásunk tiltja a nemzsidó templomokba való járást. Így terjeszti ott egy nem-zsidó tanár a „zsidó szellemet”. Sulyt helyezek arra, hogy gyermekeim zsidó szellemben neveltessenek, hát hogy lehet „zsidó szellemről” beszélni ebben az iskolában. Mert talán fenti panaszom a legkisebb, mert van ennél sokkal súlyosabb is.

Kikről legyenek példát a timisoarai zsidó gimnázium növendékei, talán azokról a zsidó tanárokról, akik a vallás legelemibb szabályait lábbal tiporják. Azok mutassanak példát, akik szombaton villamoson utaznak, dolhánoznak nyilvánosan és nem vezetnek kóser

kérdezte: — Tudja-e, reb Mordche Léb, mit látnak Svúajsz első napján?

— Hogyne tudnám, rebbe. Jiszrajból onnan: láchajdes háslisi egészen a szedre végéig.

— Nos — mondta a rebbe — menjen haza, reb Mordche Léb, májperolja az egész szedret, akkor ra fog jönni magától is, hogy mit vétett.

Mit volt mit tenni? Reb Mordche Léb Kalácsos hitközségi elnök ur hazament és nekifeküdt a szedrenek, az első pászektól: vájismá Jiszraj, egészen az utolsóig: bemáajsz ál mizbechi, de jóllehet háromszor is átvette és tanácskozott Rásioal is a Targum Onkelossal is: egy „ajsszal” sem lett okosabb, mint eddig volt. Nem hámozta ki Jiszrajból, miért is neheztel rá a rabbi.

— Csodálom, hogy nem jött rá, holott maga is „tanult valamit”, reb Mordche. Nos, nézze meg, hogy már az első pászék mit mond. Vájismá Jiszraj chajhén midjon... elég-e a tajro hákódajsonak, hogy Jiszrajról megemlíti, hogy kajhén midjon, hogy midjanita pap volt? Erre a titulusra semmit sem ad a tajro, hanem utána teszi: chajszén Majse, hogy Majse rabéni apósa volt. Ez utóbbi már nagy dolog volt, ezt kiemeli és hangsúlyozza a tajro és hangsúlyozza egymásután még többször is. Mindjárt a második pászékban: Vájjikách Jiszraj chajszén Majse, azután az ötödikben: vájóvaj Jiszraj chajszén Majse, továbbá a hatodikban: áni chajszénchó Jiszraj, azután a tizenkettedik pászék: vájjikách Jiszraj chajszén Majse és ugyanebben a pászékban: leechol lechem im chajszén Majse. Nem: im Jiszraj, aki csak egy kajhén midjon volt, hanem: im chajszén Majse. Ez adta meg neki a nagy diszt, hogy ő Majse rabéni apósa volt. Kell-e még valami reb

háztartást? Ez legyen példaadó a mi feltörekvő ifjuságunknak? Mert bevallhatjuk, nálunk Timisoarán egészen különleges helyzet van ezen a téren. Másutt, az egész világon, megkövetelik egy zsidó iskolában a zsidó tanároktól, hogy a vallás előírásait legalább nyilvánosan ne sértsek meg.

Nálunk nem törődnek „ilyen csekélységgel”. Még azzal sem, hogy az zsidó tanár pészachkor egy kávéházi ablakban evett chomecot. Még azzal sem törődik a liberális hitközségi vezetőség, hogy ne kössenek tanárai vegyes házasságokat. Az egyik tanárnőnek „müsimed” volt a férje. A másik tanárnő keresztény tanárhoz ment feleségül. A zsidó társadalom azt várta volna, hogy ezeket felfüggesztik és elbocsájtják, mert zsidó felekezeti iskolában nincsen helyük. Ezzel szemben mi történik? — tovább terjesztik zavartalanul a — zsidó szellemet.

Vagy talán fiam arról a tanárról vegyen példát, aki a fizikát és kémiát tanítja és a napokban keresztény nővel esküdött meg polgárilag? A timisoarai zsidó liceumban pedig van más, mint vegyes házasság. Épen ma, a hitlerizmus ötödik évében legyen példaadó az ilyen vegyes házasság, egy zsidó iskola tanári karában? A mi hitközségünk „liberális” gondolkodású. Nem akarnak „veszekedést” provokálni, inkább hagyják, hogy ilyen szellem uralkodjék a zsidó iskolában. Aminthogy azt is eltűrték, hogy nemrégiben egy olyan fiut hívjanak fel a Tórához, aki nem lett se'véve Ábrahám szövetségébe, de barmicvoh ünneprélyt tartottak.

Mit tegyünk mi zsidó szülők — akiknek gyermekei ilyen zsidó iskolába járnak? Erre kérünk választ! Hogyan neveljük zsidó szellemben otthon gyermekeinket, ha ezt látják maguk előtt az iskolában. Hiszen ilyen körülmények között jobb azoknak a szülőknek, akik nem-zsidó iskolába járatják gyermekeiket! Mert hiszen az fáj a legjobban, hogy ezeken a bajokon segíthetnének az illetékesek — ha akarnának!

Irodaj teendőkbén jártas, román, német, héber nyelvet periektül tudó intelligéens, nőtlen, fiatalember, kezdőfizetéssel elhelyezkedést nyerhet a „NÉPUNK” kiadóbi-vatalában.

Mordche? Itt van a tizennegyedik pászék: vájár chajszén Majse és itt van a tizenhetedik pászék: váajmer chajszén Majse. Hatször emliti a tajro a chajszén Majse-t és csak egyszer a kajhén midjon... nos, tisztában van már azzal, hogy én mit gondolok?

— Szégyellem magam, rebbe; még mindig nem.

— Akkor ide hallgasson, reb Mordche. Maga nagyra van vele, hogy maga a hitközség elnöke; olyan rendkívüli nagy dolog ez, mondja? Annyi, mint lehávedl: Jiszraj chajhén midjon. De ha azt fogjuk magáról mondhatni, hogy chajszén Majse, hogy Majse apósa lett, akkor...

Reb Mordche Léb Kalácsosnak egy pillanatra leesett az álla. Szinte butául bámult a rebberre, majd hogy ki nem bökte a kérdést: honnan megyek vóül egy Majse rabbenüt? Azután hirtelen világosság gyult a fejében. — Rebbe, drága — mondta — maga Silberfeld Majséra gondol? Akinek számára egy rokona kérte tőlem a lányomat? Hát annyit tart arról a fiuról, hogy magamat emelem a magasba, ha nőül adom hozzá a lányomat?

— Meggyőződéssel mondom, hogy igen. Az a fiu Izraelnek nagyon messze világító fáklája lesz és ha hozzáadja a leányát, a maga nevéhez, hogy kajhén midjon, azaz bocsánat: reb Mordche Léb rasekólhoz hozzá fogjuk tenni mintigazi tifereszt, hogy chajszén Majse, a nagy reb Majse Silberfeld apósa.

— Akkor rebbe drága — felelte reb Mordche Léb — küldje hozzám reb Chájimot, annak a fiúnak a rokonát, leányommal majd magam fogok beszélni. És im jieré hásem: mace svúajsz megtartjuk az eljegyzést.

Ca. Gy.

A régi Budapest emlékei között...

Európa második legnagyobb zsidólakta fővárosa

A múlt, jelen és jövő határán

Budapest, május hava. — Budapest, Magyarország fővárosa. Felfedezni a magyar fővárost, kissé komikus volna. Már csak azért is, mert husz évvel ezelőtt szoros kapcsolatok fűzték hozzá. De most sem lehet elsiklani fölötté ezer és egy oknál fogva. Többek között azért sem, mert hiszen a statisztika szerint Varsó után Európa legnagyobb zsidólakta városa. Ma túl soknak is találják Budapest politikai köreiből ezt az arányszámot, de egykor bizony nemcsak tolerált volt ez a zsidóság, hanem igazán szerették és őszintén becsülték, hiszen kétségtelen az is, hogy ennek a városnak tempóját, nyugat-európai lüktetését ez a csaknem negyedmilliónyi zsidóság adta meg.

Emlékezem, újra átélem a gyönyörű pezsgő ifjúságom napjait, amikor falai között járok újra. Először 1908-ban jártam itt, fiatal voltam és úgy véltem, hogy az a boldog korszak és a még boldogabb ifjúság sohasem mulik el. De sok víz folyt le azóta a Dunán, de sok minden történt ebben a negyedszázadban. Nem túlzás, ha azt mondjuk, hogy fenekestől felfordult az a „békevilág”, amely akkor volt dicsősége teljében. A régi Budapest, a maga nagyszerű lüktetésével, habzó kultúrájával, boldog és megelégedett zsidóságával, amely teljesen egyenjogú polgára volt az akkori országnak... a múltak kódéba vész.

Alig telt el néhány esztendő, jött a világháború, 1914. Ujra csak a háború éveiben láttam újra Budapestet. Akkor már nem tobzódott jólétben, akkor már nem nevetett, hanem aggódott és kenyérjegyes, hősi halottakat gyászoló, sebesültekkel teli főváros volt, amely mintha érezte volna a balvégzet dübörgő szekerének jöttét. Ideges kapkodás volt már, a menetszázadok mentek a frontokra, a hadijelentések még ontották a győzemi híreket, de belül, belül valami volt már ebben a szép városban, amit megmagyarázni nem lehet és talán késői jóslat volna.

Utána a forradalmak, olyan idők, amelyről jobb, ha nem beszélünk. Jöttek a zsidó szenvedések, minden-minden megváltozott. S most újra járom a jólismert utcákat. Mint ha újra elédt volna ez a város. A külszín alatt tudom, hogy vulkánikus erők morajlanak, tudom, hogy kaszárkeresztesek és más turbulens formációk feszegetik a meglévő rend alapjait, hogy az erőszak uralmát ültessék a trónra, de úgy érzem, hogy ebből nem lesz semmi, mert a magyar nép józan politikusaik nagyrésze okult a múltból és nem engedi az országot sem jobbra, sem balra térni arról az utról, amelyen most jár.

A szépséges Budapest esti fényben ragyog és pompázik, csodás dunaparti panorámája a világ minden részéből ideseregülő idegent is megkapja. Elismerten egyik legszebb városa a világnak. De engem nem ez a fény

vonz elsősorban, hanem a zsidólakta részek, a Király-utca és környéke, a modern „gettó” annak minden sajátosságával. A fel és lerohangáló zsidók, amint keserves mindennapi kenyérkeresetük után járnak. A jellegzetes zsidó utcák, a maguk pittereszk szűk műveltséggel, elnyűtt házaival és még elnyűttebb embereivel.

PEST, TÖRTÉNELMI TAVLATBÓL

Talán furcsa, hogy ezt a várost is „fel akarjuk fedezni”. De talán nem sokan tudják, hogy a középkorban, a keresztesháborúk idején kerültek először zsidók Budapestre németföldről. Illetőleg nem a mai nagyvárosba, hanem Óbudára. 1504-ben már volt zsidó ingatlantulajdonos is a városban és a török uralom alatt is laktak ott, temetőjük a jelenlegi Lipótváros területén volt. Amikor a császári hadak 1686-ban elfoglalták a törököktől Budát, sok zsidót lemészároltak. Pesten több mint egy évszázadig nem lakhattak ezután zsidók, csak Budán. Akkor 1 tallért kellett fizetni minden zsidónak, aki a városban egy éjszakát töltött (most csak a vásárigazolványt kell megváltani zsidónak, nem-zsidónak egyaránt, ha oda akar jutni). 1735-ben a város urai elhatározták, hogy nem tűrnek zsidót a városban, viszont Budán 43 zsidó család lakott, akik „türelmi adót” fizettek. Két évre rá már volt saját temetőjük és templomot is építettek, egy régi római fürdő romjai fölé. 1783-ban kerültek újra zsidók Pestre, főleg a jelenlegi Terézvárosba telepedtek le. Az 1848-as szabadságharcban már élénk részt vettek a pesti zsidók. Ezután következett a zsidók szabad fejlődése. Amint már említettem, Budapest több mint 200.000 főnyi zsidósága valóban sokat alkotott az ország és a magyar főváros fejlődése érdekében.

Amint járom a régi utcákat, s megállok egy-egy ház előtt, ahol ifjúságom egy kis részét temettem, elfogódott szívvel nézek körül és nem csupán az én sorsom felett medítálok, hanem egy ország zsidóságának sorsán is gondolkodom. Hova lett a régi szép boldog kor, amikor nem beszéltek toleranciáról, numerusokról, meg arról, hogy „sokan vannak”, mert ahányan voltak, valamennyien dolgoztak és becsülték őket, mert becsültek voltak.

Barangolás közben eljutok az Orczy-templomhoz.

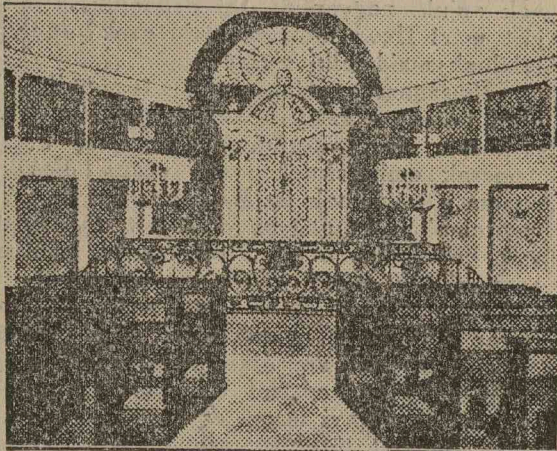
BUDAPEST LEGREGIBB TEPLOMAT ROMBOLJÁK A CSAKANYOK

1796-ban építették fel az Orczy bárók házában, a Király-utcán az első templomot s azután még két templom épült ebben a nagy háztömb-kolosszusban, amelyre az idő

kimondta a halálos ítéletet. A másik gyógyító templomot, a pesti zsidóság büszkeségét 1859-ben építették csak fel a Dohány-utcában és Sevuót napján avatták fel, amely mellett egy szomszédos házban született Herzl Tivadar, aminthogy ebben a városban látta meg a napvilágot a zsidó reneszanszmozgalom másik nagysága, Max Nordau is.

Az üzleti élet központja volt a Váci-ut mentén fekvő Orczy-ház. Országos nevezettség volt ez a két utcára nyíló, hosszú frontjával rendelkező nagy épület, amely állítólag egy aranyat jövedelmezett oránként tulajdonosának. Itt volt a gabona-, bor- és terménytőzsde, sőt még az a pesti különlegesség is, amelyet „tanítóbörzének” neveztek. Tavasszal és ősszel, amikor kezdődtek a szemeszterek, az ország minden tanítója, nevelője idejött és a híres-nevezetes Orczy-kávéházban adott egymásnak találkozót. Ott szállt meg minden rasekol és más hatalmasság és innen vitték haza gyermekeiknek a korrepetitorokat.

Orczy-házbeli templom képe száz évvel ezelőtt

Sok híressé vált ember töltötte az Orczy házból és környékén gyermekkorát. Agai Adolf (Porzo), aki felfedezte Pestet a pestieknek, Sonenthal Adolf a híres Burgszínházbeli művész, Engel József, a budapesti Széchenyi szobor megalkotója, a szegény Wamberger, akiből Vámbéry Armin lett, s talán Goldmark, a híres szeneszerző is itt szivta magába a zsidó kántorok énekén keresztül az ihletet.

Az Orczy-házat Judenhofnak nevezték és joggal. Volt itt nem is egy imaház, hiszen a most még fennálló ortodox imaházon kívül 1800 körül lengyel és spanyol szertartású imaház is létezett, sőt „Chor- vagy Cultus-templom” is, amely „modern” imaház volt, de később raktár lett, ahol posztósbálák kerültek a földszintre és a női karzatra.

Itt jutott szóhoz az első modern pesti hitkönyv 1844-ben, Bach József, aki egy főiskolai hallgató temetésén, az egyetem aulájában az első magyarnyelvű gyászbeszédet mondotta egy zsidó temetésén. De még korábban, 1814-ben itt nyitják meg az első zsidó elemi iskolát, amely Pest egyik

Buziás gyógyfürdő (Román Kaufheim)

Természetes, páratlan szénsavas, radioaktív sós, vasas forrásvizekkel. Biztos gyógyhatás és vérkeringési zavaroknál, szervi elhízásos érlelmeszesedés, vesebaj, vérszegénység, izomcsúsz, hólyaghurut és kimerüléssel idegesség ellen.

Szív a változások zavarok, fertőző betegségek, mérgezők nyomán fellépett idegbajok (Tabes) eseteiben a legjobb eredménnyel.

Női betegség a változások zavarok, fertőző betegségek, mérgezők nyomán fellépett idegbajok (Tabes) eseteiben a legjobb eredménnyel.

Modern napfényes szabad uszoda. A CFR. vona'ain utazási kedvezmény. Állandó katonazene.

Fürdőidény május 15 től október 1-ig.

Prospektust, felvilágosítást szívesen küld: Muschong Buziási Gyógyfürdő R.-T.

Fürdőigazgatóság, Buziás, Banat.

ékessége lesz", ahogy egy errejárt francia utazó elnevezte. Ennek az iskolának leghibesebb növendéke Herzl Tivadar, akinek bölcsője itt ringott, ahol most a Zsidó Muzium van.

SÉTA A „ROMOK” KÖZÖTT

Most már csak a Király-utcai boltives kapun keresztül közelíthető meg a romokban heverő Orczy-ház traktusa. Befordulok abba az udvarba, ahol áll a templom. A templomhoz elvezető szűk és sötét lépcsőház még érintetlen és még látható a falbasüllyesztett persely is a két feljárónál. Még régi feliratok is láthatók ott.

Bemegyek az öreg templomba. Az első kis szobában még minden úgy van, ahogy eddig. Az asztalokon bőrkötésű könyvek, főlíások, a jólsimert Talmud-kötetek. De van itt egy szokatlan hosszú pad is, pokrócokkal, amilyen nem szokott lenni egy ilyen imaszobában. A samesz megmagyarázza. A bontás ideje óta több ízben jártak erre betörők, hogy a kapu nélküli házban levő perselyek tartalmát kifüirtsék. Azért is irták a persely fölé, hogy „betörő urak, a persely naponta ürítve lesz!”. Nem is járnak azóta betörők, de a templomot őrizni kell, mert sok az értékes kegyeszer benne.

Ezután bemegyek a nagy Imaházba. Nincs imádkozás ideje, azért nem látni senkit a padok között. Csak szentséges áhítat honol a padok között. Ott az oszlopos 150 éves Aron hakodes, a középen álló almemoron a régi takaró és fönne még pislákol a magasban az örökmécses, amely nemsokára örökre ki fog aludni.

Még néhány nap és ide is eljut a csákyos munkások keze. Szomorúan mondja a szegény samesz: — Hét-nyolcszáz ember jár ide naponta, hogy elvégezzék a zsidóság szent szolgálatát, a reggeli és esti minjannal való imádkozást. Olyanok járnak ide, akiknek apjuk, nagypapjuk, sőt dédapjuk is idejárt már! Hova mennek majd ezek? Merre találnak majd lelki vigaszt?

Ifjuságom egyrésze is itt temetődik el most örökre e szent falak között. Jómagam is jártam ide egykoron, s úgy érzem, hogy nemcsak embereknek van véges életük, hanem a köveknek is. Megöregedett az Orczy-templom is, nagyon öreg lett és most meg kell haljon ő is. Piramisokat lehetne azzal a sok erővel emelni, amennyivel itt 150 éven át imádták az Istent és ha ez volna az építőanyag, a sok zsidó könny adná hozzá a maltert, ami összefogná a piramist.

Künn lüktet az élet, rohannak az emberek és sokezernyi jármű és itt egy öreg samesz könnyet töröl ki szeméből. Mintha anyám sírjánál lettem volna úgy megyek el innen, ki az életbe s szilárd léptekkel indulok a mai pesti zsidóság felé... hogy szembenézzek vele és meglássam annak lényegét.

W. S.

Kellemesen,
gyorsan és jól
borotválkozik,

ha
„Raso-Pastá“-t
használsz
Gyártja:
Ioan Breckner S.A.
ALBA IULIA

Négy világtájról egyesíti a „GLADYS” cipőkrém az Ön számára a legkiválóbb nyersanyagokat.

NAGY MEGLEPETÉS VEVŐINK SZÁMÁRA:
Minden második Gladys cipőkrém doboz alján a Gladys szó egy betűjét találja. Aki a teljes szó összeállításához szükséges betűket a Gladys gyárnak beküldi, 500 lejt kap.

Kezelje cipőit a

GLADYS CIPŐKRÉMMEL

VIASZT BRAZILIÁBÓL
és AFRIKÁBÓL,
tisztá TERPENTINT FRANCIA-
ORSZÁGBÓL, FESTÉK-
ANYAGOT OLASZORSZÁG-
BÓL. Ezen anyagokból készül
ROMÁNIÁBAN a
GLADYS CIPŐKRÉM.

Ezen krém előnye óriásiak. Aki cipőit naponta lehellet vékony réteg GLADYS krémmel vonja be, növeli ezek tartósságát. Ugyanakkor azonban tisztá és elegáns is, úgy hogy bárki előtt, bármely alkalommal megjelenhet, anélkül, hogy pirulnia kellene, ha valaki cipőire veti tekintetét.

A SZINÁJI KÜLDETÉS

A tavasz pompázatos díszében köszöntjük év-
ről-évre vallásunk születésnapját, amely elé — a
napokat számlálva — vágyakozik szívünk. A ter-
mészet is ünnepi ruhába öltözik, hogy ezt a napot
magasztalja és a Kinyilatkoztatás világát formáló
nagyszerűségét igazolja. Bölcsseink mondják: Amik-
or az Örökkévaló a Tórárt adta, madár nem csi-
csergett, egyetlen szárnycsapás sem hallatszott, a
szeráfok is abbahagyták éneküket, feszült figye-
lemmel lesté az egész világ a Kinyilatkoztatást,
amely azt hirdette:

Én vagyok az Örökkévaló, a te Istened!

Akkor az egész természet visszafajította lélek-
zetét, mert az Ur szólott gyermekeihez. Akkor
inogtak meg a tévhít oltárai, az emberi szellem
előtt dereng már a sötétség és egy új erkölcsi vi-
lágrend indult el örök időkre hódító útjára. Am-
bár a zsidóság nagyjait már a szináji kinyilatkoz-
tatás előtt is hallgatták az Ő szavát, mert olvas-
tak a természet szent könyvében létezéséről. De
az emberek nagy összesege nem tudta addig, hogy
a mű Mesterét dicsőítse, magasztalja azt, aki a
mindenséget egységes harmóniában tartja. Akkorig
nem volt a földön szeretet, csak az ököl kormá-
nyozta az emberiséget.

Ekkor jött Sziván hatodika, amikor elköbet-
kezett a szináji nap. Világtörténelmi fontosságú
aktus volt, mert azóta nemcsak a csodás termé-
szet hirdeti a Teremtő szavát, nemcsak az egek
magasztalják az Ő dicsőségét. Azóta Izrael elmé-
lyed az igazság tanába és az hirdeti azóta a leg-
jobb jót azok számára, akik nem zárkoznak el a
magasztos szináji küldetés elől.

Az egységes „tiz szó”, amely osztatlanul jött
az Ur szájából, kétfelé válik, nekünk embereknek.
A két frigy tábla öt-öt parancsára. Az első: a val-
lás táblája. A második: az erkölcsé. S hogy az égi
és földi élet egybekapcsolódjék, kell az, hogy a hét
egyik napja: a szombat egészen az Őé legyen.
Nem a mienk, nem az üzlet és élvezet. A másod-
dik tábla: az emberi együttélést szabályozza. Min-
den társadalom összedől, ha nem tartja össze a fe-
lebaráti szeretet. Viszont, ami a kőtáblán nekünk
kettőnek tetszik, az az ég szempontjából oszthatat-
lan egység. Nincsen vallás felebaráti szeretet nél-

kül! És nincs erény, erkölcs, etika, amely nem val-
lason és istenfélelmen alapszik.

Mi maradunk mindörökké Isten népe! Amikor
a kinyilatkoztatás után a tagadás és kétség szel-
leme az Ur trónjához lépett és kérdezte, hol a
Tóra? — Átadtam a földnek — felelte az Örökké-
való. A sátni gonoszság kutatta, de nem találta.
Visszatért és újra kérdezte, hogy a drága kincs hol
található? Felelte az Ur: Menj Amrárnál fiahoz
Mózeshez, ott megtalálod! — Igen, ott megtalál-
ható még most is és nincsen meg a germán barbá-
roknál, nem található a lengyel és arab huligánok-
nál és seholsem, ahol zsidók kényerére pályáznak
és nincs sehol, ahol nincsen érdényben a ne öl és
ne kipánd a másét parancsa. A zsidóság feladata
a legnehezebb, legkomolyabb és legfelelősségtelje-
sebb. Próbára vagyunk téve, immáron évezredek
óta, mióta a szináji kinyilatkoztatás tényre lett.
Azóta mondja az Ur: ti az anyéim vagytok. Jertek
vissza hozzám, a Szinájhoz, a Tórához, amelyet
elhagytatok. Kössétek meg ujjonnan a régi frigyel,
amellyel könnyelműsködtek. Mert vajjon nevez-
hetjük magunkat büszkén zsidóknak, amikor nem
akarunk semmi kötelezettséget vállalni? A Tórá-
nak ünnepet szentelünk, de a Tórárt magát nem
tanítjuk és nem gyakoroljuk?

A német zsidóság a sors pörölycsapásai alatt
már megértette a kor intő szavát. Az ottani Tóra-
lehrenstalt-okban tízszer annyi növendék van
most, mint volt évekkor elötte. Bécsben nyolcezer
zsidó növendék látogatja az istentiszteleteket és
régezezer tanulja az élő héber nyelvet. Valósítsuk
meg a Rejudaisierung elvét a nevelés terén. Való-
sítsuk meg ezt a palesztinai munka terén is. Ak-
kor az Örökkévaló beföd majd bennünket keze
árnyékával és újra így fog szólni Cionhoz:
Az én népem vagy!...

Dr. Feldman Sámuel.

Clujon Mátyás orth. köser éttermét má-
jus 1-től áthelyezte a Calea Regele Ferdinand
35. szám alól a Calea Regele Ferdinand 49.
szám alá. Ha jól akar étkezni, úgy keresse
fel az ardeali zsidóság közkedvelt találkozó
helyét, a Mátyás éttermet.

HIREK

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Oradea, Strada Iosif Vulcan 4
Telefon: 440

Előfizetési árak:

Belföldön: Hitközségeknek és vállalatoknak	500 le
Magánosoknak egészévre	300
félre	160
negyedévre	85
Külföldön: Csehszlovákiában	120—80, 45, 25 ck.
Jugoszláviában	180, 95, 50 dinár
Magyarországon	25—15 pengő
A többi államokban	10—5 dollár

Naptár 5697

„Népünk” cikkeinek utánnyomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.

Péntek: Szivan 4, május 14.

Szombat: Szivan 5, május 15. 6: פקד

ערב שבועות

Heti szidra: כמדבר

Heti haftora: וד' מספר

Szombat kezdete:

tűzlet bezárás 7.35

gyertyagyújtás 7.45

Istentisztelet kezdete 8.00

Szombat befejezése 8.50

Vasárnap: Szivan 6, május 16: א' רשבועות
(Sevuot első napja)

Hétfőn: Szivan 7, május 17-én: ב' רשבועות
(Sevuot második napja): מזכיר (Mazkir)

A ZSIDÓSÁGHOZ!

Irta: EDOUARD HERRIOT
a francia képviselőház elnöke

Erőszakra és erőszakosságra csak férfias nyugalommal, békességgel és szeretettel lehet felelni. Ha most szót emelek a zsidók érdekében, nem politikából teszem. Nem akarom megzavarni a nemzetközi békét, melyet annyiszor védtem már, mint felelős politikus.

Nem az első eset, hogy Németországban üldözik a zsidókat. Már a középkorban a leg súlyosabb sérelmeket követték el ott ellenük. Ugy, amint most Einstein felemelte szavát a német események ellen, megtették ezt évszázadokkal ezelőtt Mendelsohn Mózes és Kant Immánuel is. Felújítom itt Kant Immánuel szellemes mondatát: a két legnagyobb érték, amelyre az emberiség feltekinthet, a csillagos és felettünk és az erkölcsi törvény szívében.

Ennek az erkölcsi törvénynek brutális megalkázása, amit sokhelyütt ma a német zsidósággal tesznek. Ezért egyesítjük minden fűradozásunkat, hogy Európában ne uralkodhassék többé a faji gőg és a faji előítélet. Minden ember, ki jóindulatu és jóhiszemű, fogjon össze ebben az irányban. Vigyázatra intem ezzel a nagy veszedelemmel szemben mindazokat, akik a békét és az emberiséget szeretik. Ahol ennyire meg tud tévelyedni az emberi szellem, nem kell-e attól félni, hogy ezek az események kifelé is, a politikában súlyos következményeket vonnak majd maguk után?

En szeretném, ha mindenütt Franciaországban szelid és békés felfogása uralkodna. Az a szelidség, mely visszatükrözik a mi országunk mértékletességében, lakói karakterében, folyóinak harmónikus áramlásában és a francia erdők ünnepélyes csendjében. Igen, a mi népünk már a XVIII. században tiltakozott a vallási türelmetlenség és barbárság ellen.

Mert emberek vagyunk, mert franciák vagyunk: emeljük fel egyértelműleg szavunkat igazságos tiltakozással, a zsidóüldözés ostoba, értelmetlen erőszakosságai ellen.

Franciaország türelmes, igazságos és meg-

értő. Voltaire megírta az ő nagy művét a „Türelemről”, mikor Calas martírumot szenvedett. Montesquieu, a mi nagy filozófusunk felemelte szavát nagy művében, melynek az volt a címe: „A törvények szelleme” a portugál zsidóüldözés és autodafék ellen. És annak a nagy és igazi kereszténynek, akit Grégoire abbénak hívtak, első munkája volt „A zsidók védelméről” szóló értekezés. Ezt a kis művet őriztem egész életemen át, mint valami imádságos könyvet, minden viharon keresztül, mely pályámon kísért.

És ezért ünneplem és üdvözlöm zsidó polgártársak, azt a napot, amelyen a ti szabadságotok megszületett: 1791 szeptember 27-ét. Ezen a napon a fiatal francia forradalom minden erőszakoskodás dacára megingathatatlan szeretettel, a konvent ülésén eltörölte a zsidóellenes rendeleteket és törvényeket.

És most gondoljunk azokra a nagy feladatokra, melyek mint emberekre és franciákra egyaránt várnak ránk. Segítsünk azokon, akik szenvednek. Én nem szeretem azt a szót: „türelem”, tolerancia. Ez a szó maga is barbarizmus. Érdem-e az, hogy „tűrjük”, hogy felebarátaink élnek és lélegzenek? Ez nem elég, ennél tovább kell menni.

Meg kell valósítanunk azt a nagy szót: szeresd felebarátodat, mint tenmagadat. Ez a csodálatos ige átszállott a bibliából az evangéliumokra és onnan Beethoven szimfóniáiba. Szeressétek az üldözötteket! Támogassátok őket! És dolgozzatok azon, hogy végre megszűljen az a tisztult Világelkiismeret, mely valamennyiünknek utolsó reménysége.

— Aki a német könyvkereskedelmet megtisztította a zsidóktól, Berlin. — A Völkischer Beobachter megemlékszik arról, hogy négy év eredményéről most jelent meg kimutatás, ami a könyvkereskedelem zsidótlánítását illeti. Hála Hans Johst-nak, akinek mindezt köszönhetjük. Érdekes, hogy Johst a háború utáni időkben szélsőséges radikális eszméket hirdetett. Később Franz Eher Nchflg. müncheni cég magához vette, hogy Hitler „Mein Kampf” című könyvét korrigálja, mivel az olyan stílusalant és pongyola volt, hogy még az akkori híveket is megdöbbentette. Ezt honorálta a hitleri rezsim, amikor uralomrajutásakor az állami színházak intendánsa lett. Ekkor előadatta antiszemita szindarabjait, amelyek közül az egyikben előfordul az a dialógus, hogy: „Ha kulturáról hallok, felhuzom revolverem ravaszát!”. Mint intendáns sem vált be, most a zsidó könyvkereskedők elleni harcot irányítja, amihez sok ész nem kell s amennyi ehhez kell, valószínűleg meg is van Hans Johst-ban.

x Csinos külsejű, 22 éves urileány, 150 ezer lej hozománnyal megfelelő férjet keres. Bővebbet Mirea házasságközvetítő iroda Cluj, str. Maresal Foch 25.

— A Bnei Brit elnöke Hull államtitkár-nál, Washington. — Alfréd M. Cohen, a Bnei Brit elnöke, április 27-én hosszas megbeszélést folytatott Cordell Hull államtitkár-nal, amelyen megbeszélte a németországi Bnei Brit tulajdonát képező ingatlanok, kórházak, aggokházának és árvaház elvételeinek kérdését és azok kiméletlen evakuálását. Alfréd Cohen a kihallgatás után vonatott nyilatkozni a sajtónak annak eredményéről. Egyes lapok úgy vélik, hogy az amerikai kormány interveniálni fog a német kormány-nál, hogy ezeket az intézkedéseket vonja vissza.

fejfájás ellen Beretvás pastilla!

— Diszérmet kapott La Guardia, new-yorki polgármester. Az ismert amerikai zsidó hetilap, az „American Hebrew” évente egy arany diszérmet ad annak, aki a zsidóság érdekében különös nagy érdemeket szerzett. Az 1937. évi érmet Fiorello H. La Guardia-nak, a new-yorki polgármesternek juttatta. Hatvan zsidó és nemzsidó személyiség, közöttük Manning püspök, N. D. Baker volt hadügyminiszter, John Dewey professzor, Felix M. Warburg és Bernard Baruch is résztvettek abban a deputációban, amely átadta a kitüntetést, azért a bátor magatartásért, amelyet a zsidóellenes német megnyilvánulásokkal szemben tanúsított.

— ARADON, ha jól és olcsón akar étkezni, keresse fel Klein Dávid orth. kóser vendéglőjét, Piața Avram Jancu 11.

— Amikre kiterjed a nácik figyelme. Rust birodalmi oktatásügyi miniszter körrendeletet adott ki valamennyi diáknak, tanárnak, akik külföldre utaznak, hogy megérkezésük után azonnal lépjenek érintkezésbe a nemzeti szocialista helyi szervezettel. Ez különösen azokban az országokban fontos, ahol a „zsidóság szellemi téren vezető szerepet játszik”, vagy ahol az emigránsok ártani igyekeznek a német nemzeti szocialista államnak.

Ha Brasovba jön és jól akar étkezni, úgy okvetlenül keresse fel a Kahán orth. kóser vendéglőt, a Strada Voevod Mihai 13, et. II. szám alatt.

— Amikor Bombay zsidó polgármestere üdvözölte India zsidó alkirályát, London. — Lapunk is megírta legutóbb, hogy Dr. E. Moses nevű zsidót választották meg Bombay polgármesterévé. Kiegészítésül közöljük még, hogy a barnabőrű zsidók száma, akik Indiában élnek és „Bne Jisrael”-nek nevezik magukat, 20.000-et tesz ki ott és a bennszülöttek nyelvét beszélik, asszonyaik indiai népviseletben járnak. Egyik legkiválóbb tudósuk, Ezechiél professzor nemrégiben halt meg. Érdekességként írják az angol lapok, hogy amikor Lord Reading, mint India alkirálya megérkezett Bombay-ba, akkor Meyer Nissim nevű zsidó kereskedő üdvözölte, aki Bombay polgármestere volt abban az időben. India zsidó alkirályát Bombay zsidó polgármestere üdvözölte.

x Beretvás pastilla a legmakacsabb fejfájást is elmulasztja.

Egyetlen orth. kóser pensió

Tátra-Lomnicon

JOSEF TOBOVITS, Villa Bugsch

Unnepeken Minjan
a házban

Szezon előtt és után
árengedmény

Kérjen prospektust

Szállanként megy
el a haja

PETROLEGGER
HAJSZESZT
MEGSZÜNTETI A KORPAZAST
MEGELŐZI A HAJHULLAST

x **OLCSÓN NYARALHAT** Bulz községben, (Iadvölgy állomás) Silberstein Bernáthnál. Gyönyörű vidék, klimatikus levegő, 500 méter a tenger felett. 25%-os vasuti kedvezmény. Szigoruan orth. kóser konyha. Sinautó csatlakozás a remeci Stâna-ra. Felvilágosítáért forduljon: Silberstein Bernáthhoz, Bulz. Gara Valca Iadului.

— **ELITÉLTEK EGY ZSIDÓ HAZASPÁRT A VÁGATÁSI TILALOM MEGSZEGÉSÉÉRT.** Breslauból jelentik: Az „Oberschlesische Anzeiger” című ratibori lap közli, hogy a beuthemi bíróság két zsidó házaspárt két hónapra ítélte el a rituális vágás tilalmának megszegése miatt. A vádlottak 1935 és 36-ban vágott állatok husát küldték Breslauból Landeshutba, jöllehet, tudomásuk volt arról, hogy a felsősziléziai autonóm területen csak a belső szükségletek kielégítésére engedélyezett a rituális vágás. Arra való tekintettel, hogy a husz csak közvetlen rokonaiknak küldték, anélkül, hogy nyereségük lett volna belőle, enyhe büntetésként két hónapra ítélte a bíróság a házaspárt.

x **ELJEGYZÉS.** Berger Simon Sibiu és Gottlieb Margit Tasnad jegyesek. (M. k. é. h.)

— **A Zsidó Világkongresszus adminisztratív komitéja május 19-én ülést tart.** Wien. — A Zsidó Világkongresszus adminisztratív komitéja május 19-ére gyűlést hívott össze Bécsbe, amelyen Európa valamennyi államából résztvesznek majd delegátusok. A gyűlést két napra hívták egybe és ezen megtárgyalják a zsidóság jelenlegi helyzetét a kontinens valamennyi államában. Egyidejűleg egy nagyszabású segélyakció részleteit is megtárgyalják, amelyet a lengyel zsidóság számára akarnak beindítani. Legfőbb kérdést a zsidó emigráció fogja képezni, amely mind nagyobb fontosságúvá válik, számos európai állam magatartása folytán.

— **JÓ CSALÁDBÓL** származó 28 éves intelligens, zsidó és világi tudományokban jártas vallásos intellektuel fiatalember nőszülni szándékszik. Keresi hozzáillő leány ismeretségét, akinek szülei benősülést részesítenék előnyben. Érdeklődők leveleit kéri kiadóhivatalunkba továbbítani „Mislem” jelígre.

Az ardeali zsidók találkozóhelye!

BERKOVITSNÉ

(Oradeáról)

orth. kóser étterme

BUCUREȘTI,

Str. Lipsicani 7.

Telefon: 462-91

Sococ hátamögött. Postavámmal szemben.
Elsőrangú erdélyi konyha!!

Szobor Bloch Ábrahám lyoni rabbinak

A francia zsidó sajtóban megrendítő felhívás jelent meg, melyet két rabbi, két protestáns lelkész és két katolikus főpap irtak alá. A felhívás azt kívánja a közönségtől, hogy emeljenek szobrot Bloch Ábrahám lyoni főrabbinak, aki 1914 augusztusában elesett a harctéren, mint táborigényvezető. Lyon város tanácsa már rendelkezésére bocsátotta egyik legszebb terét a szobor céljára.

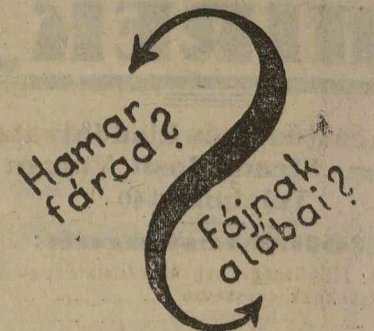
A szoborbizottság felhívása ezekkel a szavakkal kezdődik:

„1914 augusztus 29-én, szombati napon a Vogézekben, Tainpoux falu mellett a 14. hadtest táborigényvezetője német ágyútűz alá került. A szanitécek egymásután hordták a golyózáporban és a lángok között a 150 sebesültet. Az egyiket ujjbágyogató ért és haldokolva papot kért. Bloch Ábrahám izraelita táborigényvezető odasiet a haldoklóhoz, aki egy keresztet kért a paptól. Bloch Ábrahám keres és talál is egy feszületet, melyet mint a kereszténység szent szimbólumát odatart a haldokló ajkaihoz. Ebben a pillanatban egy német gránát csap le, mely halálosan megsebesíti Bloch rabbit. A haldokló rabbit a kötözőhelyre viszik, ahol néhány perc múlva Jazmin páter jezsuita atya, táborigényvezető karjai között hősi halált hal. Ez a lyoni rabbi története...”

— **A ZSIDÓ VILÁGKONGRESSZUS KÖSZÖNETE A CSEHSZLOVÁK KORMÁNYNAK.** Párisból jelentik: A Zsidó Világkongresszus végrehajtóbizottsága határozati javaslat szövegét nyújtotta át Csehszlovákia párisi követének, amelyet a bizottság legutóbbi ülésén szavaztak meg és amely így hangzik: „A Zsidó Világkongresszus végrehajtóbizottsága mély elégtételérzetének ad kifejezést a csehszlovákiai kormány a ruszinszkói líber iskolák államosítására és a Zsidó Párt más követeléseinek teljesítéséről szóló, legutóbbi határozatai felett. A csehszlovák kormány ezen elhatározásával újból bebizonyította szabadelvű magatartását az ország kisebbségeinek kezelésében és újabb dokumentálását adta annak, hogy a kormány politikája a zsidó kisebbséggel szemben a teljes egyenjogúság elve és az alkotmány, valamint a nemzetközileg biztosított kisebbségi jogok lejátszó végrehajtása alapján áll.”

x **Puder és festék** csak elhítenni akarja, — de Mack's Kaiser Borax megvalósítja. Öntsön mosdóvizébe Mack's Kaiser Boraxot, hogy eltávolítsa az ártalmas ásványi anyagokat, a bőrre káros hatású meszet, hogy arcüre üde és friss legyen. Órizzze meg bőre szépségét, fiatalágát! Csak a közismert vörös dobozban valódi, kimérve nem kapható.

— **Baldwin, Anglia miniszterelnöke nyilatkozik a Peel jelentésről.** London. — Az alsóház egyik legutóbbi ülésén Stanley Ealdwin miniszterelnök kijelentette, hogy a királyi bizottság jelentését a parlament előbb megismeri majd, mielőtt még a kormány érdemben foglalkozna vele. Geoffrey Mander ígéretet várt arra nézve, hogy az alsóház tagjai informálva lesznek alaposan a jelentésről. Baldwin erre kijelentette, hogy ahogy a jelentés elkészül, nem csupán a kabinet tagjai, hanem a magasrangú hivatalnokok is megkapják szigoruan bizalmas jelentés formájában. Williams képviselő kérdésére kijelentette a miniszterelnök, hogy a jelentés nem lesz azonnal a nyilvánossággal közölve. Ormsby Gore gyarmatügyi miniszter Greech Jones képviselő kérdésére azt válaszolta, hogy Halim Basta haifai arab rendőrtiszt gyilkosait még nem sikerült elfogni, dacára annak, hogy a főkormányzó magas prémiumot tűzött ki annak jutalmazására, aki a tettesek nyomára vezet a rendőrséget. Lehetséges, hogy egy terrorbanda tagjai a tettesek, akiknek kinyomozására a rendőrség erélyes lépéseket tett.

Vegyen „Aesculap”
talp betélet

x **BUCUREȘTIBEN** há jól és olcsón akarnak ékeezni, keresse fel Herschkovits Samu orth. kóser panzióját, Calca Rahovei 24 sz. alatt (Tribunal mellett).

— **De la Roque ezredes a zsidókro** Páris. — A francia Tüzkeresztések vezetője de la Roque ezredes nyilatkozott arra vonatkozólag, hogy mi az álláspontja a zsidókérdést illetően. Az ezredes kijelentése szerint „Blum miniszterelnök politikája antiszemizmust provokál Franciaországban és a jobboldali pártokat arra kényszeríti, hogy a zsidókérdéssel foglalkozzanak”. Az pártjának nincsenek antiszemita tendenciái de újabb zsidóbevándorlást. A „paraziták inváziójának” tart, amely ellen harcolni fog. De la Roque kijelentette azt is, hogy pártja ama zsidók ellen is harcolni fog, akik francia polgárok ugyan, de nem akarnak asszimilálódni (egyik helyen azért kergetnek ki bennünket, mert tulságosan asszimilálódunk, francia ezredes meg ellenkezőjéért. Szerintünk keresett okok ezek, s mindegy, csak jogcim kell az üldözéshez. Szerk.) „Két okról fogva nem vagyunk antiszemita — folytatta De la Roque — először is, mert pártom minden vallást tisztel, másodsorban azért nem, mert Franciaország is különböző fajok keveredéséből létesült és nálunk nem létezik faji kérdés. Bűn volna egy francia felelősségre vonni azért, mert származásán nicsen rendben, főleg azokét, akik résztvettek a háboruban. Nekünk egy a fontos: a tökéletes asszimiláció (?) és valamennyi francia erkölcsnek és szokásoknak maradéktalan felvétele. Végül azt a kifogást emeli nyilatkozatában Léon Blum ellen, hogy „munkatársait kizárólag zsidó körökből veszi”.

x **EGYEDULALLÓ** öreg embert, vagy női éivállalok örök tartásra. Biztosított jó ellátás és külön szoba. Fizetési feltétel megállapodás szerint. Cim: Hersch Mózes metsző, Curtici.

— **Anglok az olasz rádiópropaganda ellen.** London. — Rövidesen felállítanak egy angol leadóállomást Maltan, amelynek fő célja lesz, hogy az arabok között propagandát csináljon és ellensúlyozza a bari-olasz adóállomás angolellenes propagandáját, amelyet az arabok között üz.

— **Az Elyseum** fűző- és kézimunka-üzlet május 1-én a str. Ep. Ciorogariu 11. sz. alá helyezte át szalonját.

Budapestre utazók figyelmébe!

Orth. kóser penzió Budapest központjában, Andrassy-ut 43. szám. Modern kényelemmel berendezett ragyogó tiszta szobák, folyóvízzel. Kivánatra diétás konyha. Bővebb felvilágosítással szolgál a tulajdonos.

Friedman Józsefné

Kármel-pansio (Andrassy-ut 43)

Telefon: 12-89 67.

vagy Oradeán: özv. STRASSER IGNATZNE
Strada Nicolae Iorga 17. szám alatt.

„Jeruzsálem királya”

Megtörtént az angol király koronázása

Az angol világbirodalom május 12-én nagy ünnepet ült Londonban. Néhány millió ember részvételével megkoronázták VI. György királyt és feleségét és ezzel a múlt év decemberében VIII. Edward lemondásával megüresedett trón végleges gazdát kapott. A lemondott király néhány nap múlva összeházasodik azzal az asszonnyal, akiért egy világbirodalom trónjáról lemondott. VI. György király nem olyan egyéniség ugyan, mint a trónról lemondott bátyja, bizonyára mégis méltóan fogja reprezentálni azt a dekórumot, amelyet ma az angol trón jelent. Sok szava nincsen az angol királynak az ország sorsának intézésében. A legdemokratikusabb monarchia az angol. Már régidők óta sokkal, de sokkal demokratikusabb, mint sok köztársaság a mai Európában.

Ha pillanatnyilag nem is, de ha a jövőbe tekintünk, úgy érezzük, hogy súlyos időkben vette át egy világbirodalom gondjainak legnagyobbját VI. György. Holnap nem törhet ki a háború, de ki tudja meddig lehet még a puskaporos hordó tetején ülni, ahogy ülünk ma mindannyian Európa különböző részein. Az angol hadigérek éppen olyan éjjel-nappali üzemmel dolgoznak, mint a francia, vagy német kollégáik. A koronázás alkalmából sok száz diplomata, számos államfő jelent meg az angol fővárosban és remélni lehet, hogy ez az összejövetel nem a háborúnak, hanem a béke-nek a szolgálatába áll.

Amikor e sorok íródnak, még nem tudjuk, hogy csak lanszirozott hír-e, vagy történelmi valóság, hogy az új angol király „Jeruzsálem királyának” is proklamálta magát. Ezt a címzést hosszú évszázadokon át a Habsburg uralkodók mondották magukénak. 1918-ban megszűnt ez a cím, aminthogy megszűnt az osztrák-magyar monarchia is.

E pillanatban nem jelent semmi komolyabbat, ha Palesztina királya is lesz VI. György. Ez a világ zsidóságát nem érinti közelről. Inkább az, hogy az új király alatt a palesztinai kérdés végre rendezve lesz és pedig úgy, hogy az a palesztinai és a galuti zsidóságának ne legyen nagy és tragikus csalódás. Valószínűleg rövidesen lemond Baldwin és helyét Neville Chamberlain foglalja el. Annak a nagy Chamberlain-nak fia, aki 1905-ban Herzl-nek felajánlotta Ugandát, mint települési helyet. Ez a nagymúltú angol arisztokrata család mindenkor megértője és méltányolója volt a zsidóságnak. Remélni lehet, hogy ez a családi tradíció tovább él a jövőbeni miniszterelnökben is. Ormsby Gore, a jelenlegi gyarmatiügyi miniszter valószínűleg marad, hiszen Eden kijelentette már, hogy a genfi juliusban megtartandó mandátumbizottsági ülésen ő képviseli majd a brit hatalmat.

Új királya van Angliának és vele együtt az egész brit impériumnak. Nekünk zsidóknak egyáltalán nem mindegy, hogy milyen politikát folytat ezután London, mert részben Palesztina sorsa kezükbe van letéve, de más

oldalról a világ zsidóságának régi támogatója az angol közvélemény és a brit világbirodalom, annak minden nagyhatalmi attribútumával együtt.

Kétségtelen, hogy a zsidóságnak ki kell tartani a palesztinai követeléseket illetően és hiszi, reméli a tizenhatmilliónyi zsidóság minden egyes tagja, hogy az új angol koronás uralkodó trónralépése nem csalódást, hanem örömet jelent majd a zsidó jövő szempontjából.

Egy pesti zsidó nagyasszony temetése

(W) Ragyogó májusi napfény köszönt a pesti zsidó lakta utcákra. Kacag a napsugár, holott feketéllő gyászoló tömegre veti fényét. A pesti zsidóság temet. A magyarországi zsidó vezérférfiak egyikének feleségét, Stern Samunét viszik utolsó útjára. A legőszintébb részvét legjobban egy asszony koporsójánál nyilatkozik meg. Hiszen egy igaz asszony, aki mindig csak jót tett és nem vett részt az élet túlekedésében, csak tisztelőket és híveket szerz.

Péntek délután van és a magyar főváros zsidósága Stern Samunét, a Magyar Izraeliták Országos Irodája és a pesti izr. hitközség elnökének hitvesét kíséri örök pihenőre. Sokezer zsidó jelent meg a végisztességen.

A gyászszertartás a Hősök templomának fekete drapériával bevont és délszaki növényekkel díszített udvarán folyt le. A ravatalon sokszáz koszorú, amelyet a tisztelők küldöttek utolsó üdvözléssel. A ravatalnál négy hatalmas kandelábernek magasbanyuló lángja ad komor keretet a szomorú szertartásnak. A pesti hitközség impozáns épületein, a Hősök temploma és a nagy zsinagoga is kivilágítva. Sokan kiszorulnak az utcákra és ott várják, amíg lezajlik a gyászszertartás. Linckey főkantór héber énekével kezdődik a szertartás, amelyet hatalmas kórusral ad elő.

Utána Hevesi Simon vezető főrabbi áll a koporsó emelvényén álló szószékhez. Beszédében méltatta az elhunyt nagy érdemeit. Igazi zsidó nagyasszony volt, makulátlan, érényekben gazdag, teli zsidó szívvvel és odaadással zsidósága iránt. Négy évig dolgozott azon a nagy művön, amely sokáig fogja hirdetni minden pesti templomjárónak, hogy mennyi sziv is volt az elhunytban. Az arany héber betűkkel kihimezett templomi függönyök és terítők, amelyeken éjt-napot egybevéve dolgozott, hirdetik tuláradó zsidó asszony-szívének minden melegét és rezdülését, amely most megszűnt örökre dobogni. Dolgozott a családjáért, hirdette a magasabb eszményeket a felolvasó asztalnál, tevékenységét megosztotta a család és a közérdek térrénümán. Ha az ilyen nemes lelkek fludiuma szerte áradna a világon, akkor nem volna annyi gyű-

Tudni vagy hinni? ...

A tudás: felvilágosodottság, hinni pedig a lélek megnyugvása. Ép testben ép lélek, régi közmondás. Az egészséges ember nem csügged el és szembeszáll a viharral is. A beteg ember a legnyomorultabb. Hiába legyen arany, kincs, ezek nem boldogítanak senkit, ha egészsége leromlott.

A világhírű amerikai GASTRO D-vel az egész világon olyan eredményeket értek el 10—15 éves gyomor-, bél-, epe-, vesé- és májbetegségeknél, hogy a legnagyobb nevű orvosokat is meglepte a gyors és biztos eredmény.

GASTRO D. kapható az ország minden gyógyszer-tárában és drogériájában, vagy postán megrendelhető 130 lei utánvét mellett Császár E. gyógyszer-tárában, București, Calea Victoriei 124.

lőtség, akkor megváltozna a világ arculata. Férje életének legmegrendítőbb pillanatát éli át most, hiszen legmegértőbb élet és munkatársát vesztette el. De legyen méltó az elhunyt nagy lelkéhez, ne veszítse el egyensúlyát, állítsa továbbra is nagyszerű tudását és energiáját a magyarországi zsidóság szolgálatába.

Hevesi Simon főrabbi megrendítő beszéde után dr. Dési Géza bucsuzott az elhunytól. A hitközség előljárósa nevében bucsuzott. Nemes, nagyszerű asszony volt, aki elfeledkezett sokszor a saját bajáról is, csak hogy a szenvedő zsidó sebeket gyógyítsa. Kérjük a gyászoló férjet, szeretett elnökét a pesti hitközségnek, hogy ne csüggedjen. Kísérje őt továbbra is lelkésítője volt nagy és közérdekű életpályáján.

Ezután El molé rachmim-ot mondott szívbemerkolón Abrahámsohn főkantór, akinek hangja betöltötte az egész hatalmas térséget.

Megindult a gyászmenet, sokezer ember könnyes szemmel kísérte utolsó útjára ezt a nemes, kiváló nagyasszonyt.

A temetőben Fischer Gyula főrabbi, Kramer Miksáné, Baracs Marcellné és Vészi Józsefné mondottak utolsó istenhözszódot Stern Samunénak, majd leeresztették a sírba a koporsót.

— REVOLVERREL LÖTTEK VARSÓBAN A FELVONULÓ ZSIDÓ MUNKÁSOK KÖZZÉ. Varsó. — Május elsején a varsói zsidó városnegyedben zavargások voltak. Az antiszemita megtagadták a zsidó munkásokat, megölték egy zsidó gyermeket és hat munkást súlyosan megsebesítettek. A „Bund” kötelékébe tartozó munkások három helyen gyülekeztek, ahol mitingeket tartottak. A gyűlések után a résztvevők hatalmas menetbe tömörültek, amely a zsidó negyed irányába vette útját. A „Poale Cionhoz” tartozók a zsidó más részein gyülekeztek, majd csatlakoztak a „Dolgozó Palesztinai Ligához”. A menetben közel száz transzparenst vittek ilyen felirásokkal: „Szabad bevándorlást Palesztinába!” „Le a lengyel főiskolai terrort!” „Le Palesztina fölösztásának terveivel!” „Le az antiszemizmussal!” Első ízben csatlakozott ezuttal a Poale Cion felvonulásához a házalókért csoportja is, akiknek transzparensein az alábbi felírás volt: „Minden foglalkozási ágból kitesztva kénytelenek vagyunk kereskedni”. A baloldali „Poale Cion” külön menetben vonult föl.

Amikor a hatalmas menet elvonult a Mila Nolvipje sarkán, néhány lengyel horogkeresztés fia-talamber rálőtt a menetbe, aztán gyorsan eltűntek. Néhány pillanat múlva bombát hajítottak a tüntetők közzé. A lövések közül egyik az öt éves Abraham Schenkert találta, akit anyja ölében tartott. A gyermek azonnal meghalt.

Magas-Tátra
STARY-SMOKOVEC (Ó-Tátrairtred)

Elsőrangú házak, úgy Stary Smokovec, mint Tatr. Lesnan. Legmodernebb komfort, kitűnő ellátás. — A panzió árakból elő- és utószézonban 10% engedmény. Bővebb felvilágosítással készséggel szolgál.

Schreiber Mór, Stary Smokovec CSR.

SCHREIBER
ORTH. PANSIO Tel. 43

TATRA-LESNA

Villa Erika, p. p. Tatr. Lomnica. Tel. 28.

PALESZTINA

A „liliputi” állam?

A zsidó nép sohase nyugodhat bele abba, hogy Palesztinát feldarabolják. A zsidóságnak egyik legszentebb nemzeti ügye Palesztina felépítése. Ennél a kérdésnél nemcsak elvi kérdésekről van szó, hanem milliónyi zsidóság legélesebb életkérdéséről. Kétségtelen, hogyha pillanatnyi előnyökért egy liliputi állam megalakulásába beleegyezne a zsidóság, úgy járna vele, mint Transjordániával, amelyet szintén csak „átmenetileg” adtak oda az araboknak, de sohasem lehet reményünk arra, hogy a miénk legyen. De ott könnyebb volt a helyzet, mert hiszen nem laktak a Jordán tulsó partján zsidók, viszont a jelenlegi Erec minden pontján vannak már ezer, sőt tízezerszámra pionírok. Mi történne ezekkel a kolóniákkal?

A zsidóságban van még elég erő ahhoz, hogy ezt a nyomoruságos tervet kellő helyen és időben kontrakarírozza. Nem lehet és nem szabad egy ilyen angol-arab megoldásba belenyugodni. Emlékeztetünk, hogy 1930-ban, amikor a MacDonald kormányban Passfield miniszter akarta kontrakarírozni a zsidó érdekeket, a zsidó közvélemény megmozdult és takarodót fújtak az angol kormányfőre és megszületett MacDonald híres levele, amelyet Weizsákhhoz írt.

Ma sokkal komolyabb a helyzet és nem hallgathatjuk el, hogy a cionizmusnak soha ilyen nagyhatalmu barátai nem voltak, mint épen most. Elsősorban említsük Rooseveltet, az Egyesült Államok nagyszerű elnökét, azután ott van Leon Blum francia miniszterelnök. Az angol alsóházban is sok barátunk van, akik a múlt évben nem engedték meg a Legislative Council-féle merénylet elkövetését sem. Hittel hisszük, hogy ezt az új rablási tervet nem lehet és nem szabad elfogadni a cionista mozgalom jelenlegi vezetéseinek, mégha — amint a hírek mondják — tekintélyes francia és csehszlovákiai politikusok azt tanácsolják, hogy ezt az „államnyomórék” tervet fogadjuk el, mert ezen még lehet majd változtatni.

A mi érzésünk azt diktálja, hogyha a jelenlegi Palesztinára való jogunkról lemondunk, akkor soha jóvá nem tehető hibát és bünt követnénk el. Inkább elbukni a küzdelemben, mint jogos aspirációnkról egy jótányit is lemondjunk. Sokkal dicsőbb ebben az esetben kompromisszum nélkül kitarítani, mint ígért jogokról lemondani és beleegyezni abba, hogy egy életképtelen liliputi állam létesüljön, amely nem állana egyébből, mint egy-két körengetegből, amelynek nincsen hinterlandja. Mit érne egy ilyen földcsáv, minden háttér nélkül? S ha már virulna is, mit érezné egy szomszédos nyomorgó arab állam lakossága. Akkor meg jönnének az angolok és hogy az irigységnek elejét vegyék, a zsidók pénzén csillapítanák az arab éhséget. Egy gyengécske angol hűbérállamocska lenne, ahol újra az angol volna az ur, csak porhintés lenne a szerencsétlen zsidóság szemében az egész „államalakulat”.

A liliputi-állam gondolatát el kell vetni, mert az tetézné a világ zsidóságának szerencsétlen helyzetét. Mi nem hisszük, hogy a Jewish Agency és a Cionista Világszervezet egy pillanatig is komolyan gondolna arra, hogy ezt a tervet, amennyiben a királyi bizottság előjönne ezzel a javaslattal — bármiképpen is támogatná.

Nekünk ki kell tartani a san-remoi békeszerződés mellett, amelyet 51 állam szank-

cionált és amely kategorikusan a „jewish homme” mellett tör lándzsát. Nekünk nem kell egy nyomorult kis zsidó államocska, egy San-Marino, vagy Monaco, ahol legalább nemzetközi játékkaszinó van. Mi nem lehetünk croupier-ek népe, mi nem lehetünk operettfigurák, mert kétségtelen, hogy azzá lennénk egy ilyen operett-államban. Mi sokkal jobban vérezünk, a mi helyzetünk világszerzte sokkalta szomorubb és szerencsétlenebb, sem hogy ezt a játékot elbirnánk. Könnyű az angoloknak, övék a világ nagyrésze. Könnyű minden népnek, amely hatalmas földbirtokok felett rendelkezik. Nekünk 26.000 négyzetkilométer kellene, egy apró föld a hatalmas földtekén, de még ezt sem akarják, inkább az arabokat boldogítani, akiknek öt önálló államuk van már. Mindenkinnek van — csak nekünk ne legyen? S ha igen, akkor egy ilyen nyomorék kis liliputi állam? Nem, soha!

— A PALESZTINA-KORMÁNY MEGTILTOTTA PALESZTINA KORONAGYARMATTA VALÓ DEKLARÁLÁSÁNAK PROPAGANDÁJÁT. Jeruzsálem. — Nemrégiben szervezet létesült, amely azt tűzte ki céljául, hogy az ország koronagyarmattá való deklarálásának csináljon propagandát. Be is akarta magát jegyeztetni az egyesületek regiszterébe, de a déli kerület kormányzója ezt a bejegyzést megtagadta. Felhatározását azzal indokolja, hogy ez a mozgalom nincsen összhangba a törvényes renddel, mert államforma változást hirdet. A szervezet vezetői törvényes uton akarnak harcolni ezután, hogy bizonyítsák a bíróság előtt is, hogy szervezkedésük nem illegális. A szervezkedés célja nem akar az ország alkotmányával szembeállani. Úgy vélik, hogy a kerületi komisszáriátus, mielőtt döntését meghozta volna, érintkezésbe lépett a főügyességgel és közvetve a gyarmatügyi minisztériummal is és eme felsőbb hatóságok intenciója volt a meghozott döntés.

— MILYEN VOLT A VASUTI FORGALOM A MÚLT ÉVBEN PALESZTINÁBAN? Jeruzsálem. — A palesztinai vasutvonalakon az elmúlt évben 10%-al esett a teheráru forgalom az előző évhez képest. 1.066.777 tonnát tett ki. A szállított utasok száma 2.559.000 volt, esett szintén 50.000-el. Az összbevétel cca egy millió font volt.

— A TEL-AVIVI MUZEUM FEJLŐDÉSE. Április 19-én dr. M. Buchan, a muzeum komité jelenlegi elnöke előadást tartott a jeruzsálemi rádióban, amelyben a muzeum céljait és eddigi eredményeit ismertette. Különösen Meir Dizengoffnak, az elhunyt polgármesternek érdemeit emelte ki, akinek köszönhető, hogy ez a fontos kulturintézmény, amely ma a palesztinai művészi élet középpontjában áll, létrejöhett. Május 1-én kegyeletes kiállítás nyílt meg Meir Nussbaum emlékére, aki a múlt évben hunyt el Kineretben és akvarelljeit meg művészi értékű festményeit hagyományozta a muzeumnak.

— A NABI MUSA ÜNNEP MÉGSEM FOLYT LE ZAVARTALANUL. Jeruzsálem. — A mufti és a Nashasibi vezetése alatt álló pártok ellentéte még jobban kiéleződött a nagy mohamedán ünnepek alatt. Néhány nappal ezelőtt a Damaskusi kapunál Saleh Abdo, a muftiellenes párt egyik vezetője négy autobuszát felgyújtották. Abdo maga is nemrégiben megsebesült egy ellenintézett merénylet alkalmából. A hatóságok és a mufti között megállapodás jött létre, amelynek értelmében a görög-ort. ünnepeken a zarándokok nem a Via Dolorosa-n keresztül mennek, ahogy szokták. Az óvárosnak ezt a részét el is zárták és megkísérelték a zarándokok feltartóztatását. A zarándokok azonban kövekkkel és fadarabokkal támadták meg a rendőrséget, amely gummitokokkal és revolverrel védekezett és közben két mohamedánt megsebesítették. A menet végül győzött és a szokott uton haladt végig. Különben a görög-ortodox vallásuk nagyvon elégedetlenek az ujonnan kinevezett patriarcha személyével, azért nagy a nyugtalanság a hivek között és Nagycsütörtökön verekedések színhelye volt az istentisztelet helye.

— A PALESZTINA-HALÁSZAT SZÁMOKBAN. Jeruzsálem. — A kormány havjelentése szerint február havában 311.249 kg halat fogtak. Ennek több mint feét külföldi halászok tették partra. A halászat rendkívüli mértékben emelkedett az utóbbi időkben. Eddig főleg az olaszok üzték ezt a fogalkozást, de nemrégiben két új vállalat alakult, az egyiket zsidók létesítették, „Palestine Fishing Comp” Haifában, a másik arab alapítás. A zsidó cég alaptőkéje 5000 font. — Egy újabb vállalkozás is létesült Tel-Avivban 5000 font tőkével „Aquarium and Marine Station Tel Aviv” címen, amely tudományos kutatásokat is tervebevétt a palesztinai tengerparton.

— 10 MILLIÓ LÁDA NARANCSOT EXPORTÁLT A LEGUTÓBBI SZEZONBAN PALESZTINÁBAN. Még nem állanak egész pontos adatok rendelkezésre, de az eddigiekből is megállapítható, hogy soha ilyen rekordexportja nem volt Palesztinának, mint ebben az évben. Az 1934—35. években 7 és egyegyedmillió láda volt, a következő szezonban, a különösen erős chaszim miatt csak 6 millió, viszont az 1936—37. évben több mint tíz millió láda az eredmény. De ez a nagy termés nem mindenben áldásos. A rekordtermés lenyomta az árakat és a narancsosok folytonos növekedése csak továbbra is rontani fogja az árakat, ha csak a narancs piac nemzetközi helyzete nem fog megváltozni.

— Rekord termés Palesztinában. Jeruzsálem. — Az utóbbi időben az esőzés erősen feljavították a terméskilátásokat. Különösen buza és más kenyéradó terményekben nagy a termés. A hozamot 140.000 tonnára becsülik, ami körülbelül fedezi a földrészt az egész belföldi fogyasztást és kétszerannyi, mint tavaly volt. A gazdasági élet minden vonalán érezni lehet majd a kedvező terméseredmény kihatását.

x Orth. 26 éves fiatalember, ki saját rőfőüzlettel rendelkezik, vagyona 400.000 lei, házastársát keres. Jefat Toár elengedhetetlen cím a kiadóban.

Gyermeke iskolába jár?

Gondoljon egészségére!

Lássa el

SEN LASLO (Szt. László)

fertőtlenítő toalettszappannal Udit — Fehérit — Fertőtlenít
DENTONAL fogpasztával

KÖZÉLET

* A TRANSILVÁNIAI ÉS BANATI ZSIDÓ TANITÓEGYESÜLET f. hó 2-án tartotta meg élénk érdeklődés mellett közgyűlését Timișoaran 52 delegátus részvételével nyílt meg a közgyűlés, közöttünk 18 ortodox és 34 neolog delegátus. A közgyűlést Groszmann Dezső elnök nyitotta meg. Dr Singer Jakab főrabbi üdvözölte a delegátusokat, majd az Ortodox Orsz. Iroda és a II. ker. ort. hitközség nevében Friedmann Ferenc elnök biztosította az ortodoxia bizalmáról a tanítói kart. Dr Molnár Gyula ügyvéd a távollevő Nyiri Jenő, az egyesült Izraelita Hitközség és a timișoari zsidó iskolák kuratóriumának elnöke nevében köszöntötte az értekezletet. A VI. ker. ortodox hitközség nevében dr Löffler Géza elnök volt alpolgármester a timișoari zsidó tantestület nevében dr Marcus József liceumi igazgató méltatta a közgyűlés jelentőségét. Ezután dr Pap Illés timișoari liceumi tanár lendületes előadásban fejtegette a mai zsidó iskola feladatait. Klein Gyula, az oradeai ort. gimnázium tanára a transilvániai gyerekek tanulmányának és művelődésének nehézségeire mutatott rá. A közgyűlés második részében a hivatalos egyesületi ügyeket Schapira Gyula kiváló főtitkári és Fischer Józsefné precíz pénztári végzése szemléletesen tárták fel. A tárgysorozat végén megejtett tisztújítás lényegében a régi tisztikart, választmányt és bizottságokat erősítette meg. Groszmann Dezső aradi igazgató elnöklelte alatt. Az egyesületi tevékenység elmélyítése céljából a közgyűlés újtészképpen az egyesületen belül három körzetet létesített: Clujon Brief Dávid, Oradeán dr Németiné Roth Frida és Timișoarán Márton Izidor elnöklelte alatt.

* SATUMAREN ORTODOX KÖRZETI EGYESÜLET alakult Teitelbaum Joel főrabbi fennhatósága alatt. A körzeti központba a következők lettek megválasztva: elnöki tanács: Schwartz Sándor (Odorau), Grosz Jakab (Homoc), Lázár Lajos (Corod). Képviselőtestület: Friedmann Sándor, Stark Náthán (Micola), Berger Jenő (Bercu), Weisz Mór, Seif József (Odorau), Bernáth Jakab, Grosz Ábrahám (Batiz), Roth Mózes, Benedek Chajem (Orășcu), Izsák Dávid (Petin), Franck Salamon, Ehas Benjamin (Lázári), Farkas Jenő (Satul-Paul), Weisz Lajos (Agris), Flieger David (Amaj).

— A GALÁNTAI ORT. ZSIDÓ HITKÖZSÉGEK TISZTUJÍTÓ KÖZGYŰLÉSE. Galántáról jelentik: Most folyt le a galántai I. ort. zsidó hitközség tisztújító közgyűlése, amelyen egyhangulag a következő vezetőséget választották meg: Elnök ismét Lichtner Ferenc nagykereskedő, alelnök Rosenthal Mór, pénztáros Mandl Adolf, templomgondnok Schultz Ádám pék és Grünwald Dávid kereskedő, hitközségi titkár ifj. Pressburger Miksa. Ezután a 10 tagú választmányt választották meg. A közgyűlés elhatározta, hogy a költségvetés hiányának fedezésére a gabellaárakat felemeli. — A Buxbaum ort. hitközség ugyancsak vasárnap választotta meg vezetőségét, amelynek a következők lettek tagjai: Elnök Kälisch Móric, alelnökök Link Gyula és Weisz József, pénztáros id. Löwinger Dávid, ellenőr Hirsch Bernát, templomgondnokok Neumann József és Müller Adolf, iskolaszéki elnök Sussmann Izidor.

* A BUCURESTII ZSIDÓSÁG KÁL-GADOL NAGYTEMPLOMÁBAN a május 10-iki nemzeti ünnepen nagy ünnepi istentisztelet folyt le. A nagyteplom zsufolásig megtelt hívekkel, de képviseltette magát a kormány is, valamint a királyi ház is, a térparancsnokság, a kultuszminisztérium és az összes hivatalos fórumok és testületek. A hitközség tagjai kimagasló vezetők élén jelentek meg az ünnepélyen, így jelen voltak: Pincas Iosef, G. Cohen, Cornea, Napoleon B. Arie, Isaac Profeta, Prezente, Munteanu, Almaly Almoslino, Bally stb. A disztentisztelet Hoffmann A. főkántor szónoklásával vette kezdetét, majd Sabbeti Djaen grandrabbi szónoklata váltott ki nagy hatást a jelenlévőkből. Napoleon B. Arie szónoklata következett ezután, majd Hoffmann főkántor művészi előadott énekszámra zárta be az ünnepséget.

A REUMA ÉS A REUMATIKUS BETEGSÉGEK

Dumas doktor vichyi szakorvos „A reuma és a reumatikus betegségek” című munkájában írja: Ha elakarjuk érni a reuma által okozott betegségi tüneteket megszüntetését, akkor át kell alakítanunk a szervezet ama részét, amelyen ezek a reumatikus betegségek fejlődnek, küzdenünk kell a hajlamosság, az artritizmust okozó húgysavas lerakódások ellen. Fentközltek alátámasztására közöljük az alábbi megfigyelést:

Megfigyelés 1) X... urhölgy, 45 éves, egy reggel magához hivatott. Két napja nagyon erős fájdalmat érez bal felső karjában. A fájdalom jellemzésére azt mondja, hogy „madárszörny” formájú területen éri a fájdalmakat. A velőségek: spontán, nagyon éles fájdalmak, amelyet a legkisebb mozdulatra, vagy nyomásra fokozódnak: a fájdalmas terület a hátgerinc baloldalán kezdődik a lapocka területén folytatódva, az egész vállra és karra kiterjed. Főként a felső-ker alsó. része különösen fájdalmas, az ízületekben semmi. Az izomerő annyira legyengült, hogy a beteg nem tud velem kezét adni... A fájdalmak tűrhofetlenek éjjel nem tud aludni. Antipyrin, exalgin, fanecetin kezelés sem tápa a fájdalmakat enyhíteni. Eredménytelen maradt 2. és fél gram aspirin.

Forró téglát, sőt egy erős chloral, bromurel és morfiumból álló folyadék előírása is. Mindezek alig hoztak pár órai álmat. Tekintettel arra, hogy a befegnél, már hosszabb ideje, az artritizmus tünetei mutatkoznak, azt tanácsolom, hogy szedjen naponta 3 kanál Urodonal-t. A harmadik napon javulás mutatkozik. Az ötödik napon a beteg állapota kedvező, felkel és majdnem gyógyultnak érzi magát. Nehány nap múlva ismét hívják: a beteg kijár, folytatja foglalkozását, azonban panasolja, hogy a fájdalmak nem multak el teljesen. Elrendeltem, hogy szedjen továbbra is Urodonal-t.

X... urhölgyet 8 nap múlva láttam ismét, és teljesen helyre volt állva egészsége.

AZ URODONALT HOSSZU ESZTENDŐK ÓTA DICSERIK

a világ legnagyobb orvosai

Az URODONAL KÉSZÍTMÉNY ELŐNYEI

1. Az URODONAL-t nem szokja meg a szervezet.
2. Az URODONAL kúra alkalmazásával nem kell különleges étrendet követnünk.
3. Szedhető az év bármely szakában.

A társadalombiztosító intézet orvosi kara is rendel URODONAL-t.

Kapható: Gyógyszertárakban és Drogeriákban

CHATÉLAIN KÉSZÍTMÉNY

MEGBIZHATÓ MARKA

* A CLUJI CHEVRA KADISA százéves jubileumát felemelő ünnepségek között tartották meg. Vasárnap délelőtt az ortodox nagyteplomban László Gyula elnök nyitotta meg az ünnepséget, majd Glasner Akiba főrabbi megindító beszédben méltatta az ünnep jelentőségét. Weisz Gyula hitközség elnök a Chevra és hitközség harmonikus egységéről beszélt, majd a betegen fekvő Wesel Albert főrabbi, központi irodai elnök üdvözlését tolmácsolta. A kongresszusi hitközség nevében Braunfeld Henry mondott köszöntő szavakat, ezután Somogyi Miksa a kong. Szentegylet üdvözlését tolmácsolta. Dr Kertész Jenő az Országos Zsidó Párt nevében emelkedett szólásra, méltatva a Chevra tevékenységét. Dr Rosenfeld Salamon a Zsidó Nemzeti Szövetség testvéri üdvözlését hozta, míg Ezriel Löwy rabbi a Beth Avrohom imaegyesület nevében mondta el jókívánságait. Lilienthal Sándor a Poale Cedek üdvözlését hozta. A Zsidó Kórházegyesület és kórház orvoskarának képviselőitében dr Fenichel Mór igazgató beszélt, tolmácsolta egyben dr Sebestyén József üdvözlését is. Rosenzweig Emanuel szólalt fel ezután a Joint Árvagondozó képviselőitében majd Fisch Sándor a Chaszam Szófer jesiva köszönetét hozta. Weisz Izidor főkántor és kórusa zóltárára fejeződött be a templomi ünnepség. — Este háromszáz teritékes chevra-szűdét tartottak. Dr Klein Miksa nyitotta meg az üdvözlések sorát, utána László Gyula elnök beszélt, majd felszóltak még Schwartz Miklós a hitközség, Somogyi Miklós a kongresszusi chevra, Lilienthal Sándor a P. Cedek, Lázár Lajos a szefárdok nevében tartottak pohárköszöntőket. Tartalmas szónoklatokat tartottak még Rosenzweig Emanuel, dr Kertész Jenő, dr Rosenfeld Salamon, Guttmann Márton, Herschkovits Imre, Landesmann Lajos, Rotter Lázár szereti kántor és Jekutiel Werzberger kántor szépen énekeltek. Perec Strohl, a Chevra rabbija szónoklata és Weisz Izidor főkántor éneke zárta le a hangulatos bankettet. Az ünnepségek hétfőn folytatódottak, amikor is Wertheimer Miksa, a Szentegylet egykori elnökének sírkövét avatták. Az avató ünnepségen megható emlékbeszédeket mon-

dottak Glasner Akiba főrabbi, László Gyula, Löwinger Juda panticeui rabbi, Gottlieb Mendel rabbi, dr Neufeld Jenő főorvos és Boskovits József a család nevében. Ezután az új temetőben avatták fel a szertartástertmet.

* A BUCURESTII ZSIDÓSÁG élénk érdeklődése mellett tartott f. hó 6-án Napoleon B. Arie ügyvéd, a szefárd hitközség templomi elnöke a Roxy mozgósínház nagytermében rendkívül nivós előadást Sabbetai Zwi-ról, az álmessiasról. A kimagaslóan nagyérdekességi tanulmány frenetikus sikert aratott a hallgatóság körében.

Weisz Zoltán könyve

Nemrégiben egy érdekes könyv hagyta el a sajtót. Weisz Zoltán satumarei kereskedő írta meg emlékiratait. Divalos műfaj ez, hiszen híres hadvezérek, politikusok, világhírű nők írták meg emlékirataikat. Olyan emberek, akiknek élete a közérdeklődés homlokterében állott és sokmillió olvasó lélekzetvisszafojtva olvassa, hogy milyen apró eseményekből, tévedésekből és sikerekből tevődnek össze a korszakalkotó események. Jólesik látni, hogy ilyen nagy memoár-irodalomban egy kereskedő is megírja emlékiratait. Paléologus a világháború kitörésének pillanatát utólérhetetlen művészetrel rögzít meg emlékirataiban, hiszen akkor pétervári nagykövet volt. Weisz Zoltán nem lehetett nagykövet, sem miniszter, tehát megírta, hogy a tanonciskolából való felszabadulásakor milyen beszédet tartott. Meg azt, hogyan köszöntötte fel a satumarei szentegyleti alelnököt betegségéből való felgyógyulása alkalmából. Neki ezek voltak életállomásai, ahol megállott, amely „örök élmény” számára. Vannak, akiknek ez is érdekes, márcsak azért is, mert vele együtt sok-sok kereskedő futott meg azonos életpályát. Vannak, akik az ilyen életállomásokat is „történelmi eseménynek” tekintik. Talán nem is békaperspektíva ez, hanem az élet Eiffeltornya. Nem tudjuk! Lehet, hogy Weisz Zoltannak van igaza!

